

บทที่ 2

บทความ ทฤษฎี และตัวอย่างศึกษา

ในการศึกษาบทความ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศิลปะร่วมสมัย และหอศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทยนั้น เอกสารอ้างอิงทางวิชาการมีค่อนข้างที่จะจำกัด โดยเฉพาะในส่วนของทฤษฎีทั่วไปที่เกี่ยวข้อง โดยมากจึงเป็นแนวความคิด บทความในวารสาร นิตยสาร ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และจากการสัมภาษณ์ หรืออ้างอิงบทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงความต้องการของสังคมที่มีต่อศิลปะร่วมสมัย และหอศิลป์ร่วมสมัยในประเทศ อีกทั้งการศึกษาตัวอย่างอาคารหอศิลป์ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาความต้องการ และข้อปัญหาในการใช้งาน จากนั้นได้ทำการศึกษามาตรฐานในด้านต่าง ๆ จากตัวอย่างศึกษาอาคารหอศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย และในต่างประเทศ รวมไปถึงทฤษฎี และตัวอย่างศึกษาในบทความต่างประเทศ เพื่อกำหนดการแก้ปัญหา แนวทางการออกแบบ และแนวทางการบริหารจัดการนำไปสู่การออกแบบอาคารหอศิลป์ร่วมสมัยกรุงเทพมหานครที่มีศักยภาพ

2.1 ประวัติศาสตร์ และความต้องการพื้นฐานของสังคมที่มีต่อหอศิลป์ร่วมสมัยกรุงเทพมหานคร

ศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทยแบ่งเป็น 3 ระยะเวลาคือ ระยะเวลาหนึ่ง ศิลปะสมัยดั้งเดิม ประมาณ พ.ศ. 2400-2475 ระยะเวลาสอง ศิลปะสมัยใหม่ระยะแรก ประมาณ พ.ศ. 2475 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 26 และระยะที่สาม ศิลปะสมัยใหม่ ประมาณ พ.ศ. 2503-2506 ปัจจุบันสังคมไทยในด้านศิลปะนั้นก็ค่อนข้างที่จะพัฒนาไปในทางที่ดีมากยิ่งขึ้น เนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบันทั้งภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงมูลนิธิต่าง ๆ ก็มีปริมาณของการสนับสนุน และก่อตั้งหอศิลป์ขึ้นมามากมายหลายที่ด้วยกัน จากอดีตจนถึงปัจจุบันพัฒนาการความเป็นมาทางเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษาในประเทศไทย ที่มีผลต่อศิลปะร่วมสมัย และหอศิลป์ร่วมสมัย มีดังต่อไปนี้ (ดูรายละเอียดประวัติศาสตร์ และความต้องการพื้นฐานของสังคมที่มีต่อหอศิลป์ร่วมสมัยกรุงเทพมหานคร ในภาคผนวก ก)

2.1.1 ศิลปะสมัยดั้งเดิม

การเริ่มต้นติดต่อด้านช่างกับต่างชาติในรัชสมัยของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ส่งผลให้ ศิลปวัฒนธรรมรูปแบบของตะวันตกเริ่มเผยแพร่เข้ามาในประเทศไทย จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 3 ศิลปวัฒนธรรมต่างชาติจึงได้รับการยอมรับ โดยภาพวาดของชรัว อิน ไร่่งวาดภาพแสงเงาในวัด บวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร ต่อจากนั้นก็มีการซื้อขายภาพเกิดขึ้น และในสมัยที่รัชกาลที่ 6 ทรงให้รับศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี (Professor Corrado Feroci) มาเป็นช่างปั้นรูปสังักัดกระทรวงวัง

2.1.2 ศิลปะสมัยระยะแรก

เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นการปกครอง ระบบประชาธิปไตย รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงในการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมขึ้นอีกมากมาย และ เกิดการจัดตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากร และมีความตื่นตัวในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมกันมากขึ้น เช่น การจัดตั้งสภาศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติ หรือแม้แต่การจัดตั้งกลุ่มศิลปินขึ้นในสังคม รวมไปถึงการที่ ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี จึงได้จัดงานศิลปกรรมแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรกเนื่องจากต้องการที่จะ เผยแพร่ศิลปะให้กับคนทั่วไป รวมทั้งการสืบทอดวงการศิลปะร่วมสมัยของประเทศไทยอีกด้วย

2.1.3 ศิลปะสมัยใหม่

ในระยะหลังการให้ความสนใจในศิลปวัฒนธรรมมีแพร่หลายมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านของ สังคมเช่นการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก่อตั้งมูลนิธิหอศิลปะแห่งรัชกาลที่ 9 และการศึกษา รวมทั้งการจัดนิทรรศการศิลปะขององค์กร และเอกชนต่าง ๆ ได้เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ ชัด ยกตัวอย่างเช่นการจัดแสดงงานศิลปะ 2542-2547

พ.ศ.	2542	2543	2544	2545	2546	2547
จำนวนงาน	229	321	266	261	229	423

ซึ่งในปีพ.ศ. 2547 การจัดแสดงงานศิลปะได้จัดบนพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

สถานที่ทั่วไป (ที่ไม่ใช่สถานที่จัดแสดง)	ร้อยละ 18.91
หอศิลป์สถาบันการศึกษา	ร้อยละ 25.53
หอศิลป์เอกชน	ร้อยละ 55.56

จากข้อมูลของการจัดแสดงงานศิลปะ (art exhibition) ย้อนหลัง 6 ปีที่ผ่านมา และงานศิลปกรรมแห่งชาติพบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2547 นี้ได้รับการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นเท่าตัว รวมไปถึงจำนวนของหอศิลป์ที่มีอยู่ในประเทศไทยที่มีปริมาณมาก เหตุผลอาจเนื่องมาจากเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประเทศที่เกี่ยวข้องกับความต้องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติเอาไว้เพราะความสูญหายทางวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นการขาดแหล่งที่เก็บรักษา หรือแม้กระทั่งว่าสถานที่ในการจัดแสดงงานศิลปะในปัจจุบันนั้นไม่ได้มาตรฐาน หรือไม่ได้เป็นพื้นที่ที่มีหน้าที่ในการจัดแสดงงานศิลปะและสุดท้ายจะทำให้เกิดการมีค่านิยมในการบริโภคศิลปวัฒนธรรมของต่างชาติ เนื่องจากไม่มีวัฒนธรรมของประเทศตามที่กล่าวมาข้างต้น รวมไปถึงกระแสความต้องการสถานที่เก็บรักษาศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่และมีมาตรฐานเพื่อเป็นแหล่งความรู้ และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมให้กับคนในชาติ

2.2 บทความ ทฤษฎี และบทความในการจัดสัมมนาสนับสนุนความต้องการศิลปะร่วมสมัย และการเกิดหอศิลป์ร่วมสมัย

ในพจนานุกรมศัพท์ศิลปะ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2530 อธิบายไว้ว่า ศิลปะ คือ ผลแห่งพลังความคิดสร้างสรรค์ ของมนุษย์ที่แสดงออก เนรูปลักษณ์ต่าง ๆ ให้ปรากฏซึ่งสุนทรียภาพ ความประทับใจหรือความสะเทือนอารมณ์ ตามอัจฉริยภาพ พุทธิปัญญา ประสบการณ์ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี หรือความเชื่อในลัทธิศาสนา นับได้ว่าศิลปะเป็นเรื่องของศาสตร์ของการรับรู้โดยแท้จริง โดยมีองค์ประกอบอื่นเป็นส่วนที่กำหนดทิศทางแล้วพัฒนาเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการดำรงชีวิตของมนุษย์ จนเกิดเป็นการรับรู้ระยะยาว เกิดประเพณี ประวัติศาสตร์ และการสื่อสาร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2530, น. 238)

เมื่อมองกลับมายังพื้นที่สังคมในประเทศไทยของเราการส่งเสริมในด้านต่าง ๆ เพื่อการรับรู้งานศิลปะที่กล่าวมาในขั้นต้นนั้น จัดว่าอยู่ในขั้นของการถูกละเลยมานานแสนนานจนกระทั่งบางครั้งการศึกษา และเรียนรู้งานศิลปะ กลายเป็นเรื่องที่แปลก และใหม่เกินไปสำหรับคนในสังคมทั้งที่จริงแล้วสิ่งต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่อยู่รอบตัว แต่เมื่อไม่ได้สนใจสิ่งเหล่านั้นก็จะสูญสิ้นไปตามเวลาที่ผ่านไป ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่เราจำเป็นต้องพิจารณา และร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อให้การศึกษาศิลปะก้าวไปสู่ศักยภาพอันเป็นเลิศได้ ได้ยกบทความ ทฤษฎี และบทความในการจัดสัมมนาที่มีเนื้อหาที่สนับสนุนความต้องการศิลปะร่วมสมัย และการเกิดหอศิลป์ร่วมสมัยนำไปสู่การศึกษาปัญหา ร่วมกับการกำหนดมาตรฐานในการออกแบบ และการบริหารจัดการ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมดังต่อไปนี้

2.2.1 บทความ และทฤษฎีที่สนับสนุนความต้องการศิลปะร่วมสมัย และการเกิดหอศิลป์ร่วมสมัย

ปัจจัยของปัญหาการขาดช่วงของการศึกษา และการขาดพื้นที่ในการศึกษางานศิลปะนั้น สามารถประมวลได้จากการสรุปของคณาจารย์ศิลป์ดังนี้ (คณาจารย์ศิลป์, 2540, น. 5-8)

1) สังคมไม่มีความพร้อมในการพัฒนา

สังคมในที่นี้มองกว้างไปถึงผู้บริหารระดับประเทศ นักการเมือง องค์กรที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา สื่อมวลชน ฯลฯ สังคมเหล่านี้มองการพัฒนาประเทศในมิติกว้างในทุกสาขาวิชา และมีความเข้าใจในสาขาวิชาเหล่านั้นมากนักน้อยเพียงใด เช่น การขาดแคลนวิศวกร เราจำเป็นต้องผลิตวิศวกรหลักด้านทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ โดยภาว. าร่างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพร้อมกันนั้นเราได้เตรียมพร้อมในการพัฒนาการศึกษาศาสตร์เพื่อสร้างคนอีกยุคสมัยหนึ่ง ที่มีจิตสำนึกสัมพันธ์กับสังคมอย่างใหม่ เพื่อเป็นวิศวกรอย่างใหม่ ดังนั้นสังคมก็จะต้องเตรียมพร้อมในการพัฒนา และขยายศิลปกรรมศาสตร์ เพื่อเตรียมบุคลากรไปร่วมสร้างสรรคีวิตดูในสังคมอุตสาหกรรมใหม่เช่นกัน

2) การพัฒนาสถาบันการศึกษา และผู้บริหารการศึกษา

สถาบันการศึกษาต้องปรับตัว และเตรียมตัวให้สอดคล้องกับแนวโน้มของสังคมใหม่อยู่ตลอดเวลา สำหรับทางด้านศิลปะแล้วทั้งสถาบันการศึกษาศิลปะโดยตรง และสถาบันการศึกษาที่มีศิลปะเป็นหน่วยหนึ่งในความหลากหลาย จำเป็นต้องรอบรู้ถึงความเป็นจริง และแนวโน้มที่ศิลปะกำลังก้าวเข้าไปสู่สังคมใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษาที่มีความหลากหลายในสาขาวิชา จำเป็นต้องมองสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมในการที่จะพัฒนาประเทศ และเท่าเทียมที่จะพัฒนาให้สูงสุดในแต่ละสาขาวิชาจะต้องมีการศึกษาติดตาม และทำความเข้าใจ เพื่อจะได้พัฒนาสถาบัน การศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การพัฒนาฝ่ายวิชาการ

ผู้สอนกำหนดที่กำหนดปรัชญา และสร้างปรัชญาทางการศึกษาศิลปะ ต้องมีความเข้าใจว่าปรัชญาทางการศึกษามีสิ่งที่ฝันเพื่องอยู่เหนือความเป็นจริง แต่เป็นเป้าหมายความเชื่อ และอุดมการณ์บนพื้นฐานอันเป็นจริง โดยมากปัญหาสำหรับฝ่ายวิชาการ และผู้สอนศิลปะก็คือ การมองการศึกษาศิลปะอย่างไรทิศทาง หลงไหลกับอดีตจนลืมนี่ และวันพรุ่งนี้ที่การศึกษาจะต้องเดินหน้าต่อไป หลักสูตรการศึกษามักมีเนื้อหาตามความรู้ความสามารถจากครูในอดีต จนลืมนการค้นคว้าและพัฒนาเพิ่มเติม หรืออาจเกิดปัญหาของการกำหนดปรัชญาที่อยู่นอกเหนือความเป็นจริงที่เป็นไปได้ ฯลฯ ปรัชญาความเชื่อเป็นเรื่องของกลุ่มของสถาบัน ที่หล่อหลอมปรุงแต่งร่วมกัน แต่ละสถาบันอาจแตกต่างกันเพื่อสร้างความหลากหลายในสังคม ซึ่งปรัชญาความเชื่อ

เหล่านี้จะเป็นเสมือนดัชนีชี้นำหลักสูตรและการเรียนการสอนในแต่ละสถาบัน แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือฝ่ายวิชาการ และผู้สอนศิลปะในแต่ละสถาบันจะมุ่งมั่น และร่วมมือกันสร้างปรัชญาให้เป็นจริงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามการพัฒนาของสังคม

4) ให้ความสำคัญต่อหลักสูตรการศึกษาศิลปะ

การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร ในรายวิชา และรายละเอียดจำเป็นต้องสอดคล้องกับปรัชญาความเชื่อตามที่กล่าวมาข้างต้น และเมื่อปรัชญาความเชื่อนั้นสอดคล้องกับสภาพ และแนวโน้มของสังคมนั้นก็หมายถึงว่า หลักสูตรมีความเกี่ยวเนื่องกับความเป็นจริงในสังคมด้วย หลักสูตรไม่อาจดำรงอยู่อย่างสงบนิ่ง ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงไปของสังคม หลักสูตรจะต้องได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอจะด้วยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างบางส่วน หรือเพิ่มเติมรายวิชา ก็เป็นได้ แต่ดูเหมือนว่าทุกวันนี้ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรถูกละเลยเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านศิลปะ หรือวิชาการอื่นใดก็ตามผู้สอนจำนวนไม่น้อยใช้ความเคยชิน หรือการสอนนอกเหนือหลักสูตร จะด้วยการกล่าวอ้างว่าหลักสูตรล้าสมัย ด้วยการไม่ใส่ใจปรับปรุงหลักสูตร ด้วยขาดความเข้าใจในโครงสร้างการศึกษา หรือด้านความยุ่งยากซับซ้อนในการปรับปรุงหลักสูตรก็ตามที และเมื่อหลักสูตรล้าสมัย ผลผลิตก็ย่อมล้าสมัยไปด้วยเป็นเงาตามตัว เพราะหลักสูตรคือโครงสร้างสำคัญของระบบการศึกษา

5) การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและผลผลิตทางการศึกษา

แม้ปัจจัยอื่น ๆ จะสมบูรณ์เพียงใดก็ตาม แต่ถ้าคุณภาพของผู้เรียนต่ำ นั้นย่อมหมายถึงว่าการศึกษาย่อมมีแนวโน้มที่จะล้มเหลวลงด้วย ปัจจัยต่าง ๆ อาจจะช่วยสร้างคุณภาพสูงในตัวผู้เรียน แต่ถ้าผู้เรียนมีคุณภาพหรือความพร้อมตัวก็ย่อมเป็นตัวแปรอันเลวร้ายต่อการศึกษาด้วย ไม่น้อยไปกว่าผู้บริหารการศึกษาคุณภาพต่ำหรือผู้สอนคุณภาพต่ำ คุณภาพของผู้เรียนโดยส่วนรวมย่อมขึ้นอยู่กับกระแสวัฒนธรรมของแต่ละสังคม แนวโน้มในแต่ละช่วงเวลา หรือกลุ่มคนในแต่ละกลุ่มแต่ละรุ่น การเลือกผู้เรียนเข้าสู่หลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง โดยที่แต่ละหลักสูตรนั้นมีปรัชญาแตกต่างกัน จึงจำเป็น ต้องพิจารณาถึงเครื่องมือในการวัดการตรวจสอบบุคคลหรือผู้เรียน เพื่อให้ได้ผู้ที่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับปรัชญา หรือหลักสูตรแต่ละสถาบันแต่ละสาขาวิชาด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้การพัฒนานบุคคลเป็นไปอย่างเต็มศักยภาพต่อไป

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการพยายามแก้ปัญหาดังกล่าวนั้นได้เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ยกตัวอย่างเช่น การที่กรมศิลปากรได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุดในการส่งเสริมความสนใจด้านศิลปะปัจจุบันให้เกิดแก่ประชาชน โดยจัดให้มีการแสดงงานศิลปกรรมประจำปี หรือจัดขึ้นในนามของมหาวิทยาลัยศิลปากร แต่ลำพังกรมศิลปากรผู้เดียวเท่านั้นไม่สามารถดำเนิน

กิจการสร้างเสริมศิลปะปัจจุบันให้สำเร็จลุล่วงก้าวหน้าไปได้ด้วยดี เรายังต้องการความสนับสนุนอย่างเต็มอกเต็มใจและโดยแท้จริงจากผู้มีอำนาจในวงการรัฐบาล และจากประชาชนไปพร้อม ๆ กัน อีกด้วยว่าโดยความจริงแล้วประชาชนชาวไทย มีความสนใจในศิลปะอยู่เป็นอย่างยิ่ง การแสดงงานศิลปกรรมแห่งชาติทุก ๆ ปีมา ได้มีผู้มาเข้าชมเป็นจำนวนพันคนทุกวันอาทิตย์มีประชาชนจำนวนมากพากันไปยังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เพื่อตอบสนองของความต้องการทางสุนทรียภาพ และเมื่อชาติความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย หรือความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ก็มักจะเกิดปัญหาขึ้น เช่นดังคำกล่าวของ ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี (ศิลป์ พีระศรี, 2501, น. 3) ได้กล่าวว่า "สิ่งที่น่าเศร้าใจในเรื่องศิลปะปัจจุบันนี้คือศิลปกรรมเกือบทั้งสิ้น ที่จัดแสดงในงานศิลปกรรมแห่งชาติ 9 ครั้งที่ผ่านมา (มีนาคม พ.ศ. 2501) ซึ่งกรมศิลปากรได้จัดขึ้นนี้ ไม่มีผลงานที่ทางราชการได้ซื้อไปติดตั้งตามสถานที่ราชการ งานศิลปกรรมแต่ละชิ้นซึ่งทำขึ้นในระยะ 9 ปีที่แล้วมา จึงสูญหายกระจัดกระจายไปสิ้น ไฉนเล่าเราจึงจะไม่สร้างอาคารถาวรหรือหอศิลป์สมัยใหม่ขึ้นไว้ เพื่อแสดงงานศิลปะให้ประชาชนได้ชมกันบ้าง"

เมื่อมองในเนื้อหาของปัจจุบันบทความ และการจัดสัมมนาเพื่อการส่งเสริม หรือเรียกร้องให้เกิดหอศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทยมีอยู่อย่างแพร่หลาย และพยายามที่จะแทรกซึมเข้าไปในหลากหลายสื่อ โดยเฉพาะในส่วนของ การจัดสัมมนา แม้ว่าจะจะเป็นเพียงกระบอกเสียงเล็ก ๆ ที่เกิดขึ้น แต่นั่นย่อมดีกว่าการที่ไม่มีเสียงใดที่ได้ออกให้กับสังคม อย่างน้อยก็ทำให้เราเชื่อมั่นได้อย่างหนึ่งว่า แม้จะเป็นเพียงบุคคลส่วนหนึ่งของสังคม แต่ก็มีความต้องการที่จะให้สังคมไทยมีความรัก และหวงแหนในวัฒนธรรมทางสุนทรียศาสตร์ของตนเองมากยิ่งขึ้น เป็นเพียงคนกลุ่มน้อยที่นึกถึงผลที่จะเกิดกับสังคมขนาดใหญ่ในบ้านเรา ดังเช่นบทความจากหลากหลายสื่อดังต่อไปนี้

สรยุทธ สุทัศนะจินดา (2547, น. 119-123) "งานหนังสือเด็กหรืองานศิลปะ ผมบอกว่าเด็กเดี๋ยวนี้ไม่มีที่ไป น่าเบื่อจะตาย ให้ไปแต่สวนสัตว์สวนสนุก ห้างสรรพสินค้าวนอยู่แค่นั้น หอศิลป์จึงน่าจะเป็นทางออกที่ดี ทั้งที่ผมไม่มีพื้นเรื่องศิลปะเลย ภาพศิลป์ก็ดูไม่เป็น"

วิรุณ ตั้งเจริญ (2534, น. 10) "ศิลปกรรม และวัฒนธรรม (art & culture) เป็นสิ่งสองสิ่งที่ต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบ และชาญฉลาด และต้องใช้เงินทุนเพื่อรักษามันเอาไว้ เสียตายประเทศไทยมีศิลปวัฒนธรรมมากมายจนล้นเหลือแต่ไม่มีการจัดการและไม่ลงทุนอะไรเลยที่จะรักษามันเอาไว้"

บทความในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ประกอบการอะแบทท์แกลเลอรี (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2547) "บ่อยครั้งที่ประเด็นคำถามเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านศิลปวัฒนธรรมในเมืองไทย ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดคุยตามวงเสวนาต่าง ๆ ซึ่งประเด็นสำคัญอันดับต้น ๆ ที่มักจะถูกหยิบยกขึ้นมา

พูดคุยกันนั้นมักจะมีหัวข้อที่พูดถึงลักษณะนิสัยในการชมงานศิลปะของคนไทยและสังคมไทย รวมอยู่ด้วยหลายต่อหลายครั้ง โดยที่เรามักจะกล่าวอ้างไปต่าง ๆ ถึงสาเหตุที่คนไทยไม่นิยมเสพงานศิลปะ โดยเหตุผลหนึ่งที่ฟังดูเข้าท่าและเป็นเหตุผลที่เรานิยมมาอ้างกันบ่อย ๆ นั่นคือ คำกล่าวอ้างที่ว่า สังคมไทยยังคงเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของปากท้องมากกว่าเรื่องของการพัฒนาจิตใจ หรือสติปัญญาจึงทำให้คนไทยไม่ค่อยสนใจเรื่องของศิลปวัฒนธรรมมากเท่าที่ควร”

บทความต่าง ๆ ที่ยกมานั้นพยายามที่จะให้เป็นถึงความแตกต่างของที่มา สามารถทำให้เห็นว่า แม้ว่าจะอยู่ต่างสื่อกันแต่ความตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวไม่ได้ลดน้อยหรือหายลงไปมีแต่จะส่งเสริมให้เกิดการแก้ปัญหาจากฝ่ายรัฐบาลอย่างทันที่ก่อนที่ วัฒนธรรมทางสุนทรียศาสตร์ในสังคมไทยจะเลื่อนหายไปตามเวลา

2.2.2 บทความในการจัดสัมมนาสนับสนุนความต้องการศิลปะร่วมสมัย และการเกิดหอศิลป์ร่วมสมัย

1) บทสรุปการสัมมนาเรื่อง “หอศิลป์: โอกาสในการเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมร่วมสมัยในภูมิภาคเอเชีย” ณ อะเบาท คาเฟ่ วันพฤหัสบดีที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2546 (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2546, น. 10)

สรุปความเห็นโดยรวม ที่ประชุมเห็นด้วยว่าควรมี “หอศิลป์วัฒนธรรมร่วมสมัย” ในประเทศไทยที่มีขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กก็ได้ แต่แนวคิดและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานต้องเปิดกว้างในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของประเทศ ซึ่งอาจหมายรวมถึงในเอเชียตามที่คาดหวังไว้ โดยการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานให้ครอบคลุมถึงหอศิลป์อื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในประเทศไทย ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ทั้งที่เป็นของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในท้องถิ่น ความเป็นเครือข่ายระหว่างกันจะช่วยส่งเสริมการทำงานซึ่งกัน และกันจะเป็นประโยชน์ที่หลากหลายต่องานศิลปวัฒนธรรม และประชาชน

(1) ด้านองค์ประกอบของอาคาร และภูมิทัศน์โดยรอบควรเชื้อให้เกิดประโยชน์ที่จะเป็นแหล่งเผยแพร่ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ให้แก่เยาวชน และประชาชนในชาติ จนถึงระดับนานาชาติ รวมไปถึงเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ประเทศชาติ

(2) ด้านระบบการศึกษาของไทย ควรมีบทบาทในการแทรกเสริมแนวความคิดด้านศิลปะ จะต้องปลูกฝังตั้งแต่ระดับเยาวชนให้เกิดศรัทธาในงานศิลปะสร้างความรู้สึกที่ว่าศิลปะเป็นส่วนหนึ่งในชีวิต และจำเป็นสำหรับชีวิตประชาชนผู้เป็นเจ้าของศิลปวัฒนธรรมควรจะได้รับรู้เรื่องราวการดำเนินงานของหอศิลป์ เพื่อให้เกิดความรู้สึกในการเป็นเจ้าของ สร้างการมีส่วนร่วม โดยเริ่มตั้งแต่

ในระดับครอบครัวที่ผสมผสานไปพร้อมกับระบบการศึกษาในโรงเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาแนวคิดบูรณาการ โลกทรรศน์ มุมมอง ตลอดจนปลูกฝังรสนิยมในการเสพงานศิลปะ

(3) ด้านรูปแบบ และแนวทางของระบบบริหารจัดการ ควรจะมีการดำเนินงานที่สามารถสร้างรายได้สำหรับองค์กรอย่างพอเพียง อาจจะเป็นลักษณะขององค์กรมหาชน ที่อยู่ภายใต้หลักการสำคัญอีกประการคือ เปิดโอกาสให้ผู้เป็นเจ้าของศิลปวัฒนธรรม มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งแก่งานศิลปะ ประชาชน และประเทศชาติ อันเป็นสิ่งแสดงว่าสามารถหลุดพ้นจากแนวคิดที่ผูกครอบงำ

(4) ด้านภาพลักษณ์ของหอศิลป์แห่งใหม่น่าที่จะเป็นลักษณะของ "ภาพที่ดูไม่รู้จัก" หมายถึงความหลากหลายของกิจกรรมที่เกิดขึ้น กลยุทธ์เป้าหมายที่เข้ามาให้บริการที่จะมี ทุกวัน ทุกวัย ทุกระดับ ดังนั้นต้องสร้างกลยุทธ์ที่จะทำให้ประชาชน และเยาวชน สามารถเข้าถึงงานศิลปะซึ่งอาจใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ

2) บทสรุปการสัมมนาเรื่อง "ประเทศไทยได้อะไรกับการมีหอศิลป์ระดับนานาชาติ" ณ ร้านอาหาร เฮมลิค วันอาทิตย์ที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2546 (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2546, น. 20)

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการประชาสัมพันธ์ "คน" เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ตีประเภทหนึ่ง การเปิดรับอาสาสมัครร่วมงานในหอศิลป์ เป็นกลยุทธ์ที่ส่งผลทั้งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และเป็นการประชาสัมพันธ์ รวมถึงการพัฒนาจากคนกลุ่มเล็กไปหากกลุ่มใหญ่

การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เป็นลักษณะของศูนย์การเรียนรู้ และแหล่งบริการ เช่น พิพิธภัณฑ์เด็ก พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ฯลฯ ให้มาอยู่ในกลุ่มเดียวกันจะเป็นการรวมพลังที่ยิ่งใหญ่ พร้อมกับการกำหนดสิทธิพิเศษสำหรับคนบางกลุ่ม เช่น นักเรียน นักศึกษา ผู้สูงอายุ และอาสาสมัครในการใช้บริการต่าง ๆ การลดราคาค่าเข้าชม ค่าใช้บริการห้องสมุด ฯลฯ ถือเป็นกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ได้วิธีหนึ่ง

ความสะดวกสบายในการเข้าถึงสถานที่ตั้งเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่จะต้องพิจารณาอาคารหอศิลป์ที่จะสร้างแห่งใหม่ อาจไม่จำเป็นต้องมีพื้นที่กว้างใหญ่จุดเดียว แต่สามารถที่จะกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสะดวกของประชาชนในการเดินทาง ที่ประชุมคาดหวังว่าหอศิลป์แห่งใหม่ จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ในทางบวกทั้งต่อสังคม เศรษฐกิจ ชุมชน ประเทศชาติ และงานศิลปวัฒนธรรม โดยหอศิลป์จะทำหน้าที่ในบทบาทต่าง ๆ กัน

(1) หอศิลป์ในบทบาท "แหล่งสาธารณูปโภคทางปัญญา และสุนทรีย์" (edutainment complex) หรือในฐานะของ "ธนาคารคลังสมอง" (art brain bank) อันเป็นตัวผลักดันให้เกิดกระบวนการสร้าง และพัฒนารากฐานในความคิดที่หล่อหลอมด้วยความอ่อนโยน เพื่อที่จะเป็นฐานความเข้มแข็งให้ชุมชน โยงใยไปจนระดับชาติสนับสนุน และส่งเสริมด้านการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่ทางศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่ล้วนก่อให้เกิดคุณค่าในเชิงบวกทั้งสิ้น

(2) หอศิลป์ในบทบาทของ "เครื่องมือกระตุ้นเศรษฐกิจ" ทั้งรูปลักษณ์ของตัวอาคาร ทั้งผลงานที่เผยแพร่ และการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นภายในหอศิลป์ที่มีความเป็นพลวัตสามารถที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นการสร้างรายได้

(3) หอศิลป์ในบทบาทของ "จุดนัดพบ" ของเยาวชน คนในครอบครัว ชุมชน นักท่องเที่ยว กับงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยสาขาต่างๆ ตั้งแต่ผู้ที่เริ่มเรียนรู้ไปจนระดับคลังสมอง ทั้งระดับชาติ และนานาชาติให้มาถ่ายถอด แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และสร้างความเป็นเครือข่ายระหว่างกัน

การที่หอศิลป์จะทำตามบทบาทได้หรือไม่นั้น คงจะต้องขึ้นอยู่กับกำหนัดวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานที่จะให้ความสำคัญในการสร้างหอศิลป์ให้มีชีวิตที่ต่อเนื่องได้อย่างไร วิธีการสร้างหอศิลป์ เป็น "หัวใจของเมือง" รวมไปถึงการหาแนวทางในการเชื่อมโยงองค์การที่เกิดขึ้นนี้กับประชาชน รวมถึงการแสวงหากลยุทธ์ในการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ และกลยุทธ์ที่น่าจะให้ความสำคัญอย่างยิ่งในเบื้องต้น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ สร้างคุณค่า และความสำคัญของหอศิลป์นั้น ๆ ไปสู่ประชาชน ให้ได้รับรู้เรื่องราวโครงการสร้างหอศิลป์นี้ โดยใช้สื่อทุกประเภทอย่างเข้มแข็ง และต่อเนื่องเพื่อปลูกกระแสการรับรู้ และการยอมรับในสังคม

3) บทสรุปการสัมมนาเรื่อง "หอศิลป์ที่มีชีวิต" ณ บ้านไร่กาแฟ เอกมัย วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2546 (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2546, น. 22)

ที่ประชุมยินดี และคาดหวังกับปรากฏการณ์ "หอศิลป์ที่มีชีวิต" ไม่ว่าจะเกิดขึ้นเร็วหรือช้า เป็นสิ่งที่ทุกคนรอคอย และตั้งความหวังไว้ เพราะสถานที่แห่งนี้จะมีความหมาย และคุณค่าที่ยิ่งใหญ่ต่องานศิลปะ วัฒนธรรม ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบด้านต่าง ๆ

ณ วันหนึ่งซึ่งวงการศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในประเทศไทยมี "สิ่ง" ที่เรียกว่าหอศิลป์ ที่มีคุณลักษณะของ "ความมีชีวิต" หอศิลป์แห่งนี้จะทำหน้าที่เป็นฐานแห่งความเจริญงอกงาม ให้กับงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เพราะหอศิลป์มีชีวิตจะมีความหมายถึง:

(1) สถานที่ที่เปิดโอกาสสำหรับการเผยแพร่แลกเปลี่ยน เรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ทุกระดับ ทุกกลุ่มวัย ทั้งระดับชาติ และนานาชาติ

(2) สถานที่เตรียมความพร้อมสำหรับ "คนรุ่นใหม่" เสริมสร้างคุณค่า และบูรณาการ ด้านการเรียนรู้ ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยให้กับสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคม

(3) สะพานเชื่อมต่อระหว่างคนรุ่นเก่า และคนรุ่นใหม่ให้เกิดการรวมตัวเป็นกลุ่มคนที่มีคุณภาพ และเข้มแข็งในสังคม

(4) จัดพื้นที่ให้เหมาะสม เพียงพอสำหรับแสดง และเผยแพร่ผลงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ

(5) "หอศิลป์ที่มีชีวิต" จะมีคุณค่ามากกว่าความเป็นอาคาร ซึ่งสถานที่แห่งนี้จะก่อให้เกิดกระบวนการในการเสริมสร้าง และหล่อหลอมประสบการณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมสำหรับเยาวชน และสมาชิกในสังคม

(6) กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องศิลปวัฒนธรรม นำไปสู่การพัฒนา

(7) สร้างวิสัยทัศน์ และรสนิยมด้านศิลปวัฒนธรรม สำหรับคนรุ่นใหม่ให้รู้จักคัดสรรเลือกสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับตน

(8) สร้างอำนาจประโยชน์ให้เกิดการสืบสาน และเผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม

หอศิลป์ที่มีชีวิตแห่งนี้ จะเกิดขึ้น มีความหมาย และคุณค่าเช่นไร เพียงใดนั้น น่าจะต้องประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ กันที่จะช่วยเสริมสร้าง "หัวใจและความมีชีวิตแบบต่อเนื่อง" ตัวแปรเหล่านั้นจะได้แก่

(1) ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของตัวอาคารที่สามารถโน้มน้ำหนักสายตาของประชาชนให้เกิดความสนใจ ใคร่รู้อันจะเป็นการเริ่มต้นที่ดี เพราะรูปลักษณ์เปรียบได้กับ "ร่าง" รอกการเติบโตมีชีวิตอย่างงดงาม

(2) รูปแบบการบริหารจัดการที่เข้มแข็งรวมถึงบุคคลากรที่เข้าใจ และเข้าถึงงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

(3) รูปลักษณะของกิจกรรมที่ "อโรยและสนุกสนาน" สามารถดึงดูด และสร้างความพอใจให้แก่ผู้เสพ

(4) ความหลากหลาย คุณภาพของผู้เส่งงานศิลปะสามารถจะเอื้อต่อการมีชีวิตของหอศิลป์อย่างยั่งยืน

(5) กลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ตั้งแต่การเริ่มต้นเผยแพร่ แนะนำโครงการ สอดแทรกความคิดคุณค่าของงานศิลปะวัฒนธรรมผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ให้แทรกซึม และสร้างความคุ้นเคยไปสู่ประชาชนอย่าต่อเนื่องให้เกิดการยอมรับ และเรียกร้องหาสิ่งที่เป็นจริง

(6) การสรรหาแหล่งงบประมาณ ที่นอกเหนือจากการอุดหนุนของภาครัฐ อาจได้จากกองทุนการบริจาค ซึ่งสามารถไปหักภาษีได้ ให้ผู้มีรายได้สูงมีส่วนร่วมในงานศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัยทางอ้อม เป็นการคืนกำไรให้สังคมสร้างผลดีโดยรวมแก่สังคม และประเทศชาติ

4) บทสรุปการสัมมนาเรื่อง "หอศิลป์แหล่งให้การศึกษา" ณ สยามสมาคมหอศิลป์ วันพฤหัสบดีที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2546 (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2546, น. 25.)

พันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้ให้ความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2546 เรื่องการจัดตั้งประตูดนตรีแห่งเอเชียในประเทศไทยเพื่อให้เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชีย โดยเน้นว่าศูนย์แห่งนี้จะต้องเป็นแหล่งรวมของงานการออกแบบทุกประเภท เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบเครื่องประดับเครื่องแต่งกาย และการออกแบบพาณิชย์ศิลป์ เป็นต้น เพราะสิ่งเหล่านี้จะสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ และมีผลเป็นแรงผลักดันเศรษฐกิจไทยให้รอดหน้าไปได้อย่างดี โดยรัฐบาลต้องเป็นแรงหลักผลักดันและอนุมัติงบประมาณเพื่อให้เกิดหอศิลป์ซึ่งจะเป็นแหล่งการศึกษาให้กับคนในสังคมด้วย

หอศิลป์จะต้องมีบทบาทในการเป็นแหล่งให้การศึกษา และเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของชาติ ตลอดจนเป็นสถานที่ที่เชื่อมโยงระหว่างคนทุกเพศ ทุกวัย เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่มีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ หอศิลป์จะต้องเป็นส่วนเติมเต็มด้านพลวัตอันหลากหลายให้คนในสังคมได้มีการเรียนรู้เท่าทันเหตุการณ์ศิลปะผู้รังสรรค์งานศิลปะเป็นบุคคล "รู้กระบ" ได้มากกว่าคนทั่วไป ดังนั้นงานศิลปะจึงเปรียบเสมือนเป็นกระจกสะท้อนบอกเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมตลอดจน เป็นตัวถอดรหัสในสังคม การที่คนในสังคมได้สัมผัสศิลปะจะทำให้เป็นผู้ที่รู้เท่าทันโลกทันกระแส และมีความมั่นใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ไม่ลอกเลียนแบบใครรู้จักคัดสรรในสิ่งที่เหมาะสมคู่ควรให้กับตนเอง

สังคมไทยในปัจจุบันยังขาดแคลนแหล่งบริหารจัดการงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ชัดเจน รัฐบาลจำเป็นต้องจัดตั้ง "หอศิลป์ที่เป็นแหล่งให้การศึกษา" และบริหารจัดการงาน

ศิลปวัฒนธรรม หอศิลป์แห่งนี้จะต้องทำหน้าที่เติมเต็มการเรียนรู้ ในบริบทของหลักสูตรการศึกษา แห่งชาติ

ในยุคข้อมูลข่าวสาร "ไอที" หอศิลป์เปรียบเสมือนฮาร์ดแวร์ และจะต้องเป็น ภาพลักษณ์ที่ดีให้กับบ้านเมือง โดยรัฐมีหน้าที่ผลิต และคัดสรรบุคคลากรอันเปรียบเสมือน ซอฟต์แวร์ ที่มีคุณภาพเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์

การจัดการให้หอศิลป์เป็นแหล่งให้ศึกษานั้น ส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการ ต้อง จัดให้มีกิจกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ เช่น

(1) การจัดนิทรรศการต่าง ๆ ทั้งนิทรรศการถาวร และนิทรรศการหมุนเวียนทั้งใน ระดับชาติ และนานาชาติ

(2) การจัดการฝึกฝนทางผลิตผลงานศิลปะสำหรับเยาวชนผู้สนใจ

(3) การเชิญศิลปินสาขาต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มาพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ชื่นชมและสนใจ

(4) การบรรยาย การให้ความรู้ โดยภัณฑารักษ์ ประจำหอศิลป์

(5) การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เนื่องด้วยงานศิลปะ

(6) การจัดแสดงต่าง ๆ ที่สร้างความมีส่วนร่วมให้เกิดกับผู้ชม

นอกเหนือจาก การสื่อด้วยภาษา หอศิลป์ จะต้องสร้างให้เกิดมี การสื่อด้วยการมอง ด้วยก็คือการ "มองเป็น" อันจะเป็นส่วนเติมเต็มความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ หอศิลป์ จะเป็นส่วน กระตุ้นการ "มองเป็น" อย่างน้อยเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในเชิงวิเคราะห์วิจารณ์มองลึ งรอบตัวด้วยความมีสุนทรีย์ระจรรโลงจิตใจไม่ยึดติดกับความ เป็นจริงมากจนเกินไป เป็นการมองอย่าง มีความเชื่อมั่นบนพื้นฐานการวิเคราะห์ด้วยตนเอง กล่าวที่จะยอมรับในสิ่งที่ เป็นอัตลักษณ์ รู้จัก คุณค่าของตนเอง เป็นผู้มีมือหังการ และมั่งการอย่างเต็มเปี่ยม อันเป็นคุณสมบัติที่ดี หอศิลป์ที่ จะเกิดขึ้นนี้จะต้องเป็นส่วนส่งเสริม และเป็นแรงผลักดันศักยภาพเหล่านี้ให้กับประชาชน และ ศิลปิน

หอศิลป์จะต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชาติ ตามพระราชบัญญัติ การศึกษา แห่งพุทธศักราช 2542 และหอศิลป์จะต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ ปราศจากการมุ่งหวังผลกำไร จึงสามารถเป็นแหล่งที่ให้การศึกษาอย่างแท้จริง

5) บทสรุปการสัมมนาเรื่อง "เยาวชนอยากได้อะไรในหอศิลป์" สัมมนาออกอากาศผ่านรายการวิทยุ สถานีวิทยุแฟตเรดิโอ วันเสาร์ที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2546 (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2546, น. 31)

"หอศิลป์" จะมีใช่เป็นเพียงที่สำหรับแขวนรูปที่ไร้ชีวิตชีวา แต่จะขยายขอบเขตเปิดกว้างออกไปในลักษณะ "ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย" ซึ่งครอบคลุมไปหลากหลายสาขา จะเป็นแหล่งพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นแหล่งเรียนรู้จุดนัดพบ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์จากกิจกรรมที่หลากหลาย มีความน่าสนใจ เป็นแหล่งความรู้และความบันเทิง เป็นแหล่งสาธารณูปโภคทางปัญญาและสุนทรีย์ และเป็นทางเลือกสำหรับเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่จะเข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่มากที่สุดกลุ่มหนึ่ง

พื้นที่การแสดงออกทางศิลปวัฒนธรรมของเยาวชน จากความหมายของพื้นที่ที่เปิดกว้าง นำมาสู่แนวคิดของสิ่งที่เยาวชนต้องการให้เกิดขึ้นในสถานที่นี้จะเป็นพื้นที่สำหรับเยาวชน หรือวัยรุ่นได้มาแลกเปลี่ยน ปลดปล่อยพลังงานและความคิดสร้างสรรค์ของตัวเองออกมาในแง่ของศิลปวัฒนธรรม โดยจัดให้เป็นแหล่งเปิดรับความคิดใหม่ ๆ ของเยาวชน โดยจัดพื้นที่เป็นสวนหรือบริเวณลานกว้าง เพื่อให้เยาวชนได้แสดงความสามารถในเชิงสร้างสรรค์ทางศิลปะอย่างอิสระ เพื่อตอบสนองความต้องการ การแสดงออกของเยาวชน จัดให้มีส่วนสำหรับให้เยาวชนได้นำผลงานที่สร้างสรรค์มาจำหน่าย เปลี่ยนเป็นรายได้ และใช้เวลาว่างในช่วงปิดเทอมให้เกิดประโยชน์ มีพื้นที่เปิดกว้างสำหรับการแสดงผลงานของเยาวชน หรือศิลปินรุ่นใหม่ที่ต้องการโอกาส และพื้นที่ในการแสดงออก ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่เพื่อการแสดงของศิลปินรุ่นใหม่ซึ่งมีอยู่น้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ และยังคงมีข้อจำกัดทางด้านโอกาสในการจัดแสดง โดยให้มีพื้นที่ที่จัดแบ่งประเภทของผลงานระดับคุณภาพเยี่ยม และพื้นที่สำหรับแสดงออกโดยไม่ต้องผ่าน กบว. มีการกำหนดอายุผู้ชมอย่างเหมาะสม มีช่วงเวลาเข้าชมที่ขยายกว้างไม่จำกัดดังเช่นหน่วยงานราชการ

เป็นพื้นที่สำหรับรวบรวม และจัดจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ทางด้านศิลปะแขนงสาขาต่าง ๆ ที่มีคุณภาพดี และราคาถูกสนับสนุนให้เยาวชน สามารถเลือกซื้อเพื่อนำไปทดลองสร้างสรรค์ และผลิตผลงานทางศิลปะตามแนวทางที่สนใจ มีพื้นที่อำนวยความสะดวกทางร้านอาหาร เครื่องดื่มที่ได้รับการออกแบบเป็นพิเศษ

เป็น "ห้องสมุดสำหรับการบันทึกศิลปวัฒนธรรม" พื้นที่เก็บบันทึก สะสมผลงานชิ้นเยี่ยมอันมาจากประสบการณ์ ทั้งวรรณกรรม ภาพยนตร์ ดนตรี และศิลปะแขนงต่าง ๆ เพื่อสร้างคุณค่า และเพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้มีโอกาสชื่นชมและเป็นแรงบันดาลใจให้เยาวชนในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าในการเก็บบันทึกต่อไป เป็นส่วนที่จะให้ทั้งความรู้ ข้อมูล และส่งเสริมการ

พัฒนาคุณภาพการสร้างสรรค์ มีสภาพของนักศิลปะ สำหรับการจัดระดับจรรยาบรรณเพื่อสำรวจ และตรวจสอบการสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ

เป็นศูนย์ข้อมูลความรู้ ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์ให้การศึกษา แนะนำข้อมูล ให้ความรู้ทางศิลปะ เพื่อให้ประชาชนคนทั่วไปได้เข้าใจความหมายของศิลปะมากยิ่งขึ้น ให้มีการจัดช่วงเวลาให้ผู้เชี่ยวชาญและศิลปินที่จัดแสดงผลงานได้พบปะกับผู้ชม และพูดคุยให้ความรู้เกี่ยวกับผลงานกับผู้ชมและเยาวชนและเป็นพื้นที่ที่นำเสนอความรู้ศิลปวัฒนธรรมจากต่างประเทศ ที่น่าสนใจมาจัดแสดง รวมทั้งการเปิดอบรมศิลปะแขนงต่าง ๆ และเป็นที่พักพิงทางด้านศิลปะ วัฒนธรรมแก่เยาวชน และผู้ที่สนใจทั่วไป และเปิดฟังความต้องการของกลุ่มชมเพื่อรองรับ "การตอบสนองทางศิลปะที่แตกต่างกัน" ของคนในสังคม อีกทั้งการเป็นศูนย์กลางในการ ประสานงาน ด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งศิลปะ ภาพยนตร์ แฟชั่น วรรณกรรม และศิลปะแขนงต่าง ๆ ในระดับนานาชาติ และเยาวชนต้องการให้ศูนย์แห่งนี้ ดำเนินงานโดยไม่แสวงหาผลกำไรในเชิงธุรกิจ และมีผู้บริหารให้ความรู้ และเข้าใจศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งอยากให้เป็นสถานที่ซึ่งเกิดขึ้นจริงอย่างเป็นรูปธรรมในสังคมไทย

2.2.3 บทสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ในการจัดสัมมนา

ณ ห้องประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันพฤหัสบดีที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2546 (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2546, น. 42)

1) ดร.ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ สมาชิกวุฒิสภา ได้ให้ความเห็นว่าแนวทางการจัดตั้งหอศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยนั้น จะต้องพิจารณาจากหลากหลายองค์ประกอบเริ่มจาก สถานที่งบประมาณรูปแบบ โครงสร้าง และการบริหารจัดการซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง

การจัดกิจกรรมต่าง ๆ หรือการนำเสนองานศิลปะร่วมสมัยจะต้องครอบคลุมทั้งการจัดแบบถาวร (permanent exhibition) และแบบชั่วคราว (temporary exhibition) รวมไปถึงงานแสดงทางศิลปะ

การจัดสร้างหอศิลป์ไม่จำเป็นต้องสร้างเพียงแห่งเดียว สามารถทำได้หลายหลายพื้นที่ น่าที่จะได้มีการพิจารณาอาคารสิ่งปลูกสร้างโบราณที่ยังคงความแข็งแรง สวยงามที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้ว เช่น ตึกเก่าโรงงานยาสูบ ตึกแถวเก่าบริเวณถนนพระอาทิตย์ หรืออาคารโรงพิมพ์คุรุสภาเดิม บางลำพู สามารถปรับปรุงทำเป็นหอศิลป์ได้ เนื่องด้วยอาคารเหล่านั้นยังคงเปี่ยมไปด้วยเสน่ห์งดงาม มีประวัติความเป็นมาเต็มไปด้วยชีวิตจิตใจ เราควรมารู้สึกสนใจใคร่รู้ได้เป็นอย่างดี

2) รองศาสตราจารย์ ดร.ธงทอง จันทรางศุ รองปลัดกระทรวงยุติธรรม ได้ให้ความเห็นว่าการศิลปกรรมร่วมสมัยมีความเหมาะสมถึงศิลปกรรมที่มีความหลากหลาย การที่ประเทศไทยจะมีหอศิลป์ร่วมสมัยที่สามารถรวมความหลากหลายไว้ในพื้นที่เดียวกันนั้นคงเป็นไปได้ยาก แต่อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องมี เพราะสถานที่แห่งนี้จะมีความสำคัญ และยังให้เกิดประโยชน์อย่างหลากหลายต่อวงการศิลปวัฒนธรรมของชาติ

(1) หอศิลป์ที่จะจัดตั้งนี้ แม้ไม่อาจเป็นศูนย์กลางของโลก แต่สามารถที่จะสร้างให้เป็นศูนย์ของภูมิภาคได้

(2) การจัดแสดง การรวบรวมสะสมชิ้นงาน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนงานควรเปิดกว้างสำหรับศิลปินทั้งในภูมิภาคเอเชีย และนานาชาติ

(3) หอศิลป์วัฒนธรรมร่วมสมัยสามารถที่จะมีได้มากกว่า 1 แห่ง แต่ทั้งนี้จะต้องทำให้ทุกแห่งมีความสำคัญ และน่าสนใจ ดึงดูดผู้เข้าชม อาจกระจายไปตามภูมิภาค เน้นการสอดแทรกงานศิลปะให้เห็นในชีวิตประจำวัน

(4) มาตรการการลดหย่อนภาษีสำหรับการบริจาคเพื่องานศิลปวัฒนธรรมน่าจะเป็นแรงจูงใจที่ดีมาก ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการตามนโยบายข้อนี้

(5) บทบาทของหอศิลป์ที่จะเกิดขึ้นจะต้องเชื่อมโยง และสอดคล้องกับทุกระบบการศึกษา และทุกระดับ

(6) รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรมหาชน น่าจะเป็นทางเลือกที่ดีเพราะสามารถสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงองค์กร

(7) ระบบการเลือกอำนวยการจัดตั้งจ้ออำนวยการต่อประชาชนที่จะเข้าไปใช้ประโยชน์ควรมีความเป็นสากล ทันสมัย คล่องตัว และจับใจ

(8) สิ่งอำนวยความสะดวก และสาธารณูปโภคที่จะรองรับผู้มาใช้บริการควรมีความเป็นมาตรฐาน เช่น ร้านอาหารเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก ร้านหนังสือ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะเป็นแรงจูงใจที่สามารถสร้างรายได้ซึ่งจะทำให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ในระยะยาว

3) ศิวพร ทรรทรานนท์ ประธานกรรมการผู้จัดการเงินทุนหลักทรัพย์ ทิสโก้ ได้ให้ความเห็นว่าขณะนี้ประเทศไทยได้จัดตั้งกระทรวงวัฒนธรรมขึ้นมาแล้ว เมื่อประชาชนเรียกร้อง และมีความต้องการจัดตั้งหอศิลป์ร่วมสมัยขึ้น รัฐบาลก็ความที่จะจัดตั้งให้ ซึ่งน่าจะเป็นไปได้ในเร็ววันนี้ ประเทศไทยกำลังอยู่ในยุคของการ "เปิดตัว" รัฐบาลต้องการสิ่งที่เป็นการนำเสนอ แต่สำหรับงานศิลปวัฒนธรรมอาจเป็นการยากหากที่จะนำเอาศิลปะทุก ๆ แขนงมารวมไว้ ณ สถานที่แห่ง

เดียวกัน แต่หากจำเป็นก็ต้องพยายามผลักดันงานศิลปะแขนงต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการให้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นทุกคนจะต้อง พยายามต่อสู้ในแนวทางของตนเอง เพื่อให้เกิดขึ้นในสิ่งที่ ต้องการ

4) ศุภชัย สิทธิเลิศ ผู้อำนวยการศูนย์นิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อม องค์การพิพิธภัณฑท์ วิทยาศาสตร์แห่งชาติ (มหาชน) ได้ให้ความเห็นว่างานศิลปะไม่จำเป็นที่จะต้องจัดอยู่ในหอศิลป์ เพียงแห่งเดียวสามารถจะกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ ได้ ประเทศไทยควรมีกฎหมายกำหนดให้ พื้นที่ร้อยละ 10-20 ของอาคารสำหรับงานด้านศิลปะวัฒนธรรมร่วมสมัย รวมถึงการรวบรวมผลงาน ที่มีการดูแลรักษาอย่างเป็นระบบตามหลักวิธีที่ถูกต้อง

5) สมบัติ วัฒนาไทย ได้ให้ความเห็นว่า หอศิลป์ในอุดมคติของรัฐบาล นั้นเห็นด้วย เพราะเคยเดินทางไปยุโรป ไปแกลเลอรี่ที่ได้มาตรฐาน โดยส่วนตัวอยากให้เป็นหอศิลป์ที่ผู้คนไป เที่ยวไปพักผ่อนได้ มีสวนประติมากรรม และควรมีสวนหย่อม และมีที่จอดรถให้รถทัวร์ลงได้ ถ้าจะ ให้สวยงามจะต้องประมาณ 9 พันกว่าตารางเมตร ชั้นหนึ่ง 3,200 ตารางเมตร เนื้อที่ประมาณ 15 ไร่ ที่ได้มาตรฐาน คิดว่าเนื้อที่ประมาณเท่านั้นเป็นมาตรฐาน เพื่อศิลปินมีงานเก๋าน้อย และช่วยให้พวก ศิลปินใหม่มีงานที่ดีขึ้นไปเพื่อเนื้อที่ 9 พันตารางเมตร เพื่อที่จะมีพื้นที่มาก เป็นแกลเลอรี่ที่น่า

6) ธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ ได้ให้ความเห็นว่า การที่จะทราบนโยบายการบริหาร ระยะเวลาของหอศิลป์ที่คิดจะสร้างกันในอนาคต ซึ่งน่าจะเป็นประเด็นสำคัญยิ่ง และประเด็นเรื่อง หอศิลป์อุดมคติก็คงเป็นหนึ่งคือ ควรผลักดันให้มีการดำเนินการจัดตั้งขึ้นเมื่อดำเนินการไปแล้วก็ ปลดปล่อยให้เป็นเรื่องของคนที่จะไปรับผิดชอบ จะเป็นรัฐ หรือมูลนิธิ หรือการบริหารในภาคเอกชนเป็น ผู้ที่จะกำหนดแนวทางนโยบายสำคัญของหอศิลป์ต่อไป และถ้าจะเป็นหอศิลป์ระดับหอศิลป์ขนาดใหญ่ แห่งเดียวในเมืองไทย อยากจะให้ เป็นศูนย์รวมของศิลปะอันล้ำค่าจริง ๆ ของสังคมไทย ความหมายก็คือว่า งานของศิลปินที่เป็นที่ยอมรับกันในแง่ของคุณภาพมาตรฐาน เป็นผลงานชิ้นที่ สำคัญที่สุด และชิ้นที่ดีที่สุด ส่วนในเรื่องศิลปะท้องถิ่น ปัจจุบันยังไม่มีในแง่ของท้องถิ่นต่าง ๆ ของ ประเทศ หรือแม้แต่บางเมืองบางจุด มีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่น ค่อนข้างมากแต่ไม่ได้รับการ ดูแล ความนิยมกันมากของศิลปะร่วมสมัย เป็นเรื่องศิลปะที่เกี่ยวข้องในเรื่องประเพณีวัฒนธรรม ดั้งเดิม หรือการพัฒนา ขึ้นมาให้จากรากฐาน อย่างนั้น ขึ้นมาเป็นศิลปะร่วมสมัยยังมีน้อย เพราะฉะนั้นถ้ามีการพัฒนาหอศิลป์ในแง่จำนวน เป็นหอศิลป์ที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของพื้นที่นั้นให้

มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ยังเชื่อว่าโอกาสที่จะได้เห็นเอกชนเข้ามาทำงานน้อย ควรจะต้องให้ภาครัฐบาลเกิดก่อน เพื่อปลูกฝังค่านิยม และส่วนราชการช่วยผลักดันเป็นตัวจักรสำคัญ การผลักดันเรื่องเหล่านี้ให้เกิดขึ้น

7) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดำรง วงศ์อุปราชา ได้ให้ความเห็นว่ประเทศไทยมีความภาคภูมิใจเรื่องหอศิลป์ มีประวัติความเป็นมาไม่น้อย ไม่ขายหน้าต่างประเทศแน่นอน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือได้ต่อสู้กันอย่างยาวนาน เพื่อให้เกิดหอศิลป์ขึ้น ถึงแม้จะไม่ประสบความสำเร็จโดยทั้งหมดก็สามารถประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง เช่น หอศิลป์ พีระศรี มีความหวังเป็นอย่างยิ่ง เริ่มตั้งแต่อาจารย์ศิลป์ พีระศรี อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ พยายามทำขึ้นมา สุดท้ายก็สามารถสร้างขึ้นมาได้ แต่มีการปิดดำเนินการในช่วง 10 กว่าปีนี้ นับเป็นสิ่งที่ดีสำหรับการเริ่มต้น หอศิลป์แห่งอื่นที่เกิดขึ้น เช่น หอศิลป์แห่งชาติที่เกิดขึ้น มีอุปสรรคพอสมควรด้านการบริหาร ไม่มีผู้อำนวยการ ไม่มีภัณฑารักษ์ มีตำแหน่งที่ต่ำมาก ก็ไม่สามารถเป็นระดับชาติได้ ปัจจุบันมีการพยายามปรับปรุงทำให้เป็นระบบขึ้นมา และเป็นประโยชน์แก่ชุมชน หอศิลป์ก็จะเป็นประโยชน์ขึ้นมาอย่างแท้จริง

8) กมล ทศนาญชลี ได้ให้ความเห็นว่าเป็นที่ทราบกันดีอยู่ในวงการศิลปะของไทยได้พัฒนาก้าวเดินไปข้างหน้าสู่อนาคตที่ดี การก้าวเดินนั้นเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อศิลปินผู้สร้างสรรคผลงานศิลปะ เพราะในปัจจุบันโลกของศิลปะร่วมสมัยก้าวเดินไกลจนบางประเทศตามไม่ทัน สำหรับประเทศไทยเราก็มีศิลปินเป็นจำนวนมากไม่น้อยที่อยู่ในแนวหน้า และมีอยู่ทางแถวปะปนกันไป เป็นเรื่องธรรมดาของทุกประเทศ การก้าวเดินของผู้สร้างสรรคงานศิลปะ บางครั้งก็เป็นปัญหาของผู้ติดตาม ประชาชนทั่วไปตามไม่ทัน ทั้งนี้ก็มิใช่ความผิดของศิลปินผู้สร้างสรรคงานศิลปะ เพราะจำเป็นต้องพัฒนาการตนเองให้เทียบเทียมกับนานาชาติ ปัญหาใหญ่ของบ้านเราก็คือ ขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐบาล สนามทางศิลปะน้อยไปแต่ถ้ามีสนามศิลปะมาก ๆ ประชาชนก็มีโอกาสเข้าชม ศึกษา ค้นคว้า ควบคู่กันไป หอศิลป์ พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ศูนย์กลางกระจายออกไปอย่างกว้างขวาง เช่นเหมือนกับ เรามีนั้นก็พาที่เก่งกล้าสามารถ แต่ขาดสนามฝึกซ้อม สนามไม่ดีไม่ได้มาตรฐาน เราก็จะอยู่ห่างไกล เมื่อลงสนามจริง ๆ และสิ่งสำคัญต้องได้รับการสนับสนุนทั้งภาครัฐ และเอกชน

แต่เรื่องของกีฬานั้นเป็นเรื่องดูเข้าใจง่าย มีการ "เล่นและมีการเล่น" เห็นผลเป็นรูปธรรม แต่ทางด้านศิลปะนั้นเป็นเรื่อง "ละเอียดอ่อนทางจิตใจ" ผู้ที่จะดูงานศิลปะต้องมีพื้นฐานการศึกษาดีพอจึงจะเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ ฉะนั้น สนามหรือหอศิลปะจึงมีความ

จำเป็นเพราะเป็นสถานที่ให้ความรู้ให้การศึกษาแก่ประชาชน ในต่างประเทศประชาชนทั่วไปให้ความสำคัญกับหอศิลป์ พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ทั้งของรัฐบาล และเอกชน

ฉะนั้นการบริหารพิพิธภัณฑ์หอศิลป์ หรือสถานศึกษาต่าง ๆ พิพิธภัณฑ์ศิลปะมีโอกาสนับถือนตัวเองได้ หลังจาก 7 ปีผ่านไป ทางรัฐก็จะลดความช่วยเหลือน้อยลง ในเวลาเดียวกันก็มีเอกชนสนับสนุนเพิ่มขึ้น ๆ สามารถบริหารจัดการและซื้อผลงานศิลปะเข้าพิพิธภัณฑ์ และผลงานที่สะสมถาวรกับนิทรรศการหมุนเวียนก็สามารถจัดแสดงได้ไม่ขาดระยะ ทำให้มีกิจกรรมต่อเนื่องเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ได้ศึกษาหาความรู้กว้างขวาง ปัจจุบันวงการศิลปะร่วมสมัยของไทยควรได้รับการสนับสนุน เราช่วยสร้างปัจจุบันให้ดีกว่าเป็นการสร้างอดีตที่มั่นคง อยู่อีก 50-100 ปีก็เป็นอดีตที่ดีต่อไป และเป็นนิมิตหมายที่ดีของศิลปะที่ทำงานของศิลปะร่วมสมัยวันนี้

ปัญหาของวงการศิลปะไทยที่ควรแก้ไขอย่างเร่งด่วนคือ ต้องมีความสามัคคีไม่แบ่งแยกกลุ่ม สถาบันความเจริญก็คงเป็นไปได้เร็วกว่าพยายามลดช่องว่างของศิลปะกับประชาชน ให้แคบลง สร้างความเข้าใจซึ่งกัน และกันกระจายความช่วยเหลือทั้งส่วนกลาง และภูมิภาค เพิ่มสนามศิลปะ พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สถานที่แสดงงานศิลปะสาขาต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงระดับนานาชาติ ออกหนังสือศิลปะ และส่งเสริมผู้ที่ได้ออกหนังสือศิลปะอยู่แล้วให้อยู่ได้ ควรส่งเสริมให้อยู่ได้ ตั้งหน่วยงานด้านประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้ประชาชนทราบถึงความสำเร็จของศิลปินที่ได้รับการประสบความสำเร็จ

จากบทความในการจัดสัมมนาสนับสนุนความต้องการศิลปะร่วมสมัย และการเกิดหอศิลป์ร่วมสมัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสังคมยังคงมีกลุ่มบุคคล และองค์กรต่าง ๆ ทั่วไปในสังคมที่มีแนวความคิด และความต้องการสนับสนุนเพื่อก่อให้เกิด พื้นที่ทางสุนทรียะศาสตร์ให้เพิ่มขึ้นในสังคมไทย เพื่อการคงอยู่ทางศิลปวัฒนธรรม และการเรียนรู้ทางศิลปศึกษา รวมไปถึงการศึกษา งานวิจัยใน การศึกษาแนวนโยบายรัฐบาลในการจัดการศิลปะร่วมสมัยของไทย: กรณีศึกษาลำปางงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดย เท็ดศักดิ์ เหล็กดี พ.ศ.2545 ได้แสดงให้เห็นถึงการขาดความเอาใจใส่ของรัฐบาลในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของชาติ พบว่าผลการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญในส่วนของความต้องการให้เกิดการสนับสนุนจากภาครัฐบาล ที่เกี่ยวข้องกับภาพรวมของการบริหารจัดการศิลปะ ตามลำดับมีดังนี้

ตารางที่ 2.1

ลำดับความสำคัญความต้องการให้เกิดการสนับสนุนจากภาครัฐบาล

ลำดับที่	ความต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐบาล
ลำดับที่ 1	การส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจแก่ประชาชนทั่วไป
ลำดับที่ 2	หอศิลป์และสถานที่จัดแสดงผลงานศิลปะ
ลำดับที่ 3	สถาบันการศึกษาศิลปะ
ลำดับที่ 4	การเผยแพร่ผลงานศิลปะของไทยไปยังต่างประเทศ
ลำดับที่ 5	สนับสนุนให้โครงการต่าง ๆ เกิดมากยิ่งขึ้น เช่นการประกวดงาน
ลำดับที่ 6	จัดองค์รกลางเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางศิลปะ
ลำดับที่ 7	ศูนย์ข้อมูลเพื่อการศึกษาและเผยแพร่ศิลปะ
ลำดับที่ 8	การลดหย่อนภาษีให้มากขึ้นสำหรับผู้สนับสนุนงานบ้านศิลปะ

ที่มา: เทิดศักดิ์ เหล็กดี, 2545

2.2.4 สรุปปัญหา และความต้องการเบื้องต้นของสังคม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจุบันการสนับสนุนด้านศิลปะ หรือความสนใจในด้านศิลปะของสังคมนั้นมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น พื้นที่รองรับ และจัดเก็บเพื่อการศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งพัฒนา เพื่อตอบสนองการขยายตัวของความต้องการศึกษาเรียนรู้ในด้านศิลปะ ซึ่งแม้ในปัจจุบันปริมาณของหอศิลป์มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ทั้งในประเภทของ หอศิลป์ภาครัฐ หรือหอศิลป์ภาคเอกชน แต่ด้วยกระบวนการที่ขาดการศึกษามาตรฐาน และเตรียมพร้อมทำให้โดยมากไม่สามารถตอบสนองการใช้งานได้ หรือไม่สมารถที่จะจัดตั้งอยู่ได้นาน ตามลักษณะอาคาร และการบริหารจัดการที่ขาดการวางระบบขาดการศึกษาโดยละเอียดอีกทั้งในปัจจุบันในประเทศไทยก็ยังคงไม่มีหอศิลป์ หรือ พิพิธภัณฑ์ที่มีมาตรฐานเพียงพอที่จะรองรับ หรือได้รับการยอมรับจากชิ้นงานระดับโลกเพื่อที่จะมาจัดแสดงได้ ทำให้คนในสังคม ขาดความต่อเนื่อง และโอกาสในการเรียนรู้ศิลปะที่มีคุณภาพเพื่อการศึกษา

ในการจัดแสดงผลงานศิลปะแต่ละครั้ง นอกจากชิ้นงานของศิลปินที่มีความหมายแล้ว สถานที่ในการที่จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร คือระหว่างศิลปินกับผู้เข้าชมก็มี

ความหมายที่ยิ่งใหญ่เช่นกัน เพราะในบางครั้งแม้ว่างานที่จัดแสดงจะมีความหมายมากเท่าใด ถ้าสถานที่ไม่เอื้ออำนวย อาจไม่มีผู้เข้าชมเลยก็เป็นได้ เพราะจำนวนผู้ที่เข้าชมงานก็เป็นตัวรับประกันความสำเร็จอย่างหนึ่งในการจัดนิทรรศการ และเมื่อมองย้อนกลับมาสถานการณ์ภาพของหอศิลป์ไทยในปัจจุบันมีความเป็นไปดังนี้

(1) ประเทศไทยขาดหอศิลป์ ที่ได้มาตรฐานที่จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางเพื่อนำเสนอผลงาน และถ่ายทอดความรู้ทางศิลปะสู่ชุมชน ซึ่งโดยมากมีพื้นที่ที่คับแคบ หรือมีโครงสร้างที่จำกัด เนื่องจากเป็นอาคารที่มาจากการปรับปรุง ไม่ได้เป็นอาคารที่ออกแบบมาเพื่อเป็นสถานที่จัดแสดงผลงานทางศิลปะ

(2) หอศิลป์ในประเทศไทยทั้งของรัฐหรือเอกชนสนับสนุน มีในปริมาณน้อย ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของสังคม

(3) ประเทศไทยขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังต่อหอศิลป์ ทั้งขาดการเก็บสะสม และเก็บรักษา เพื่อการวิจัย และเผยแพร่ความรู้เนื่องจากหอศิลป์นั้นเป็นกิจการที่ไม่คุ้มค่าแก่การลงทุนในแง่ของนักลงทุน แต่มีความคุ้มค่าอย่างยิ่งต่อบุคคลในสังคม และมีความผันผวนในองค์กรการบริหารค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเกิดจากปัญหาสภาพเศรษฐกิจ ความแปรปรวนในการขึ้นชอบผลงาน และสะสมผลงาน ขาดเงินสนับสนุนจากภาครัฐ หลักสูตรการเรียนการสอนทั้งในระบบและนอกระบบที่ขาดการสนับสนุนด้านศิลปะ หรือแม้กระทั่งมาตรฐานของหอศิลป์เอง ก็ล้วนเป็นปัจจัยที่หอศิลป์ไม่สามารถที่จะดำรงอยู่ได้

ในขณะเดียวกันกลุ่มผู้ที่เรียกร้องให้เกิดการจัดตั้งหอศิลป์ก็มีอยู่ แม้ว่าจะเป็นจำนวนค่อนข้างจำกัด แต่ก็ยังเป็นกลุ่มคนที่มีความหวัง และเน้นสร้างสรรค์ให้ศิลปะมีความแพร่หลายในสังคมไทยโดยสามารถสังเกตได้จากการตื่นตัว จัดเสวนาเพื่อเรียกร้อง การเขียนและส่งเสริมบทความ รวมไปถึงการเข้าชมงานนิทรรศการอย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้หอศิลป์ถูกลบเลือนไปจากสังคม ได้แก่

(1) นักเรียน นิสิต นักศึกษา (student) กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด เนื่องจากมีความมุ่งหมายต้องการที่จะเรียนรู้ เป็นผู้ที่ชื่นชมและติดตามความเคลื่อนไหวของงานศิลปะอย่างสม่ำเสมอ

(2) ศิลปิน (artists) และ นักวิชาการศิลปะ (art scholars) เป็นกลุ่มที่รองลงมาจากกลุ่มแรก เพราะต้องการที่จะเข้าชม และจัดงานศิลปะเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของโครงการเพื่อพัฒนาตัวของศิลปินเอง

(3) ประชาชนทั่วไป (general public) ซึ่งมักเข้าชมในวันหยุดต่าง ๆ โดยมากเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานทางด้านศิลปะ แต่มีความต้องการเข้าชมเพื่อความเพลิดเพลินใจ และเป็นความชอบส่วนบุคคล

(4) ผู้สื่อข่าว (reporter) เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทแก่หอศิลป์เพื่อให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์

(5) นักสะสม (collectors) ในประเทศไทยยังมีจำนวนที่น้อยมาก เมื่อเทียบกับจำนวนศิลปิน และงานที่จัดแสดง โดยมากเป็นผู้ที่มีฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจ แต่ในปัจจุบันเริ่มมีการพัฒนาสู่ความสนใจขององค์กรต่าง ๆ สถานศึกษา และบุคคลธรรมดาทั่วไป

ดังเช่นนั้นเมื่อมีการเรียกร้องให้เกิดหอศิลป์ร่วมสมัยกรุงเทพมหานคร ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความพร้อมจากการเรียกร้องให้เกิดการจัดตั้งมาเป็นเวลานาน รวมไปถึงตัวอย่างปัญหาของหอศิลป์ที่สามารถมองเห็นได้ชัดในสังคมปัจจุบัน เพื่อให้สามารถสนองตอบความต้องการ ให้ความรู้ ความสุนทรีย์ และเป็นแหล่งรวบรวมศิลปวัฒนธรรมกับศิลปะร่วมสมัยให้กับคนในสังคมได้เป็นอย่างดี จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการใช้งานหอศิลป์ และพิพิธภัณฑ์ในกรุงเทพมหานคร และศึกษามาตรฐานในลักษณะด้านต่าง ๆ จากตัวอย่างศึกษาที่ได้มาตรฐาน รวมไปถึงทฤษฎี ข้อกำหนด และเนื้อหาสนับสนุน เพื่อสามารถกำหนดแนวทางการออกแบบ และการบริหารจัดการหอศิลป์เพื่อกระบวนการจัดทำโครงการหอศิลป์ร่วมสมัยกรุงเทพมหานครที่มีศักยภาพสูงสุด

2.3 การศึกษาข้อปัญหาการใช้งานจากตัวอย่างอาคารหอศิลป์ และหอศิลป์ร่วมสมัยในเขตกรุงเทพมหานครฯ

2.3.1 รายละเอียดตัวอย่างศึกษาอาคารหอศิลป์ และหอศิลป์ร่วมสมัยในเขตกรุงเทพมหานคร

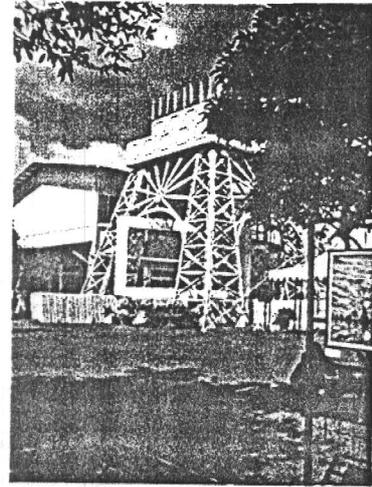
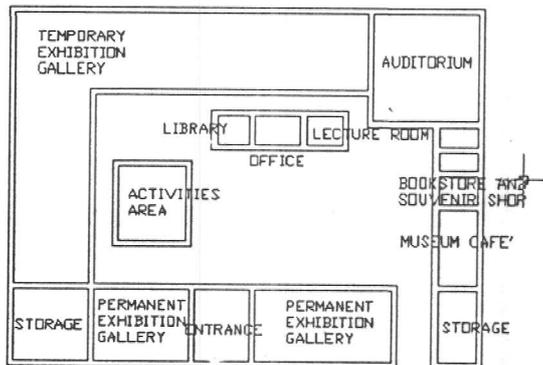
การศึกษาตัวอย่างศึกษาหอศิลป์ และพิพิธภัณฑ์ในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน และข้อผิดพลาดที่ควรจะต้องแก้ไขเพิ่มเติม โดยการลงพื้นที่ศึกษา ประกอบกับการสอบถามความคิดเห็นจากผู้ใช้งาน และผู้ประกอบการอาคารดังกล่าวจำนวน 12 ตัวอย่างศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังข้อมูลต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2
กรณีศึกษาหอศิลป์เจ้าฟ้า

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

1. หอศิลป์เจ้าฟ้า (หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งชาติ)

-ตั้งอยู่ริมถนนเจ้าฟ้าเชิงสะพานพระปิ่นเกล้า

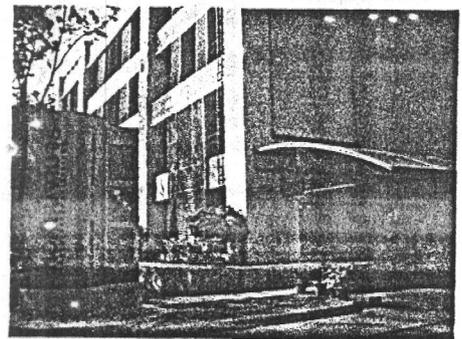
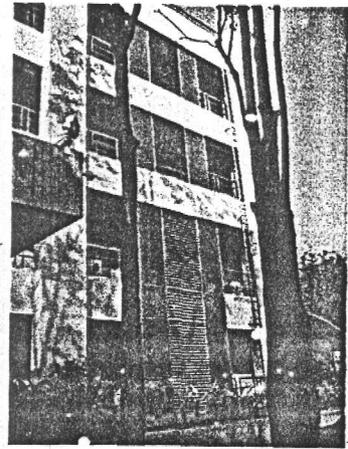
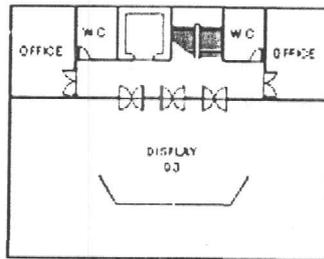
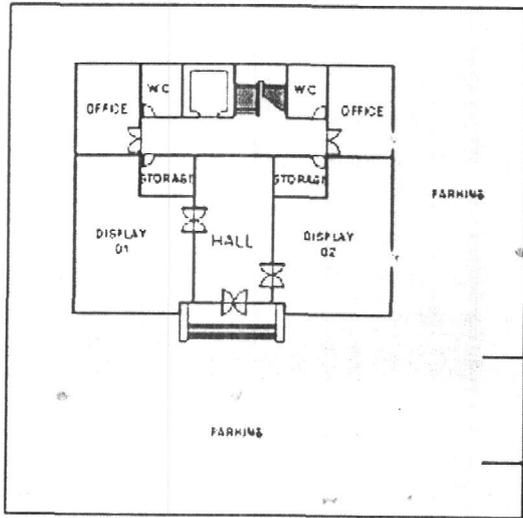
หน้าที่ และกิจกรรม	ลักษณะทางสถาปัตยกรรม	ข้อปัญหาที่เกิดขึ้น
-มีพื้นที่จัดแสดงงาน 2 ชั้นเป็นแบบถาวร และแบบหมุนเวียน -มีลานเอนกประสงค์ตรงกลางเพื่อสร้างกิจกรรมและอาคารโอบล้อม -จัดแสดงงานศิลปะร่วมสมัยและศิลปะประวัติศาสตร์ -จัดแสดงงานศิลปะชั่วคราวและถาวร -เก็บค่าเข้าชม 20 บ. สำหรับบุคคลธรรมดา -นักเรียน นักศึกษาฟรี -หักรายได้จากการขายภาพเข้าหอศิลป์ -มีร้านอาหาร และร้านขายของ	-รูปแบบอาคารเป็นสถาปัตยกรรมไทยดั้งเดิมแบบผสมผสานรูปแบบอาคารยุโรป -ทางสัญจรเป็น ถนน 2 เลน แบบเดินรถทางเดียว -มีพื้นที่โดยรอบจอดรถได้ประมาณ 20 คัน -ทางเข้าและทางออกอยู่ทางด้านหน้าริมทางเท้า -เป็นอาคารปรับปรุงมาจากโรงภาพยนตร์	-เดิมเป็นโรงภาพยนตร์ในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว -ไม่มีภัณฑารักษ์ในการให้ความรู้ความเข้าใจ -พื้นที่ตั้งยากต่อการเข้าถึงเนื่องจากถนนทางเข้าดังกล่าวเดินรถทางเดียว และยังถูกบดบังทัศนียภาพจากเชิงสะพานพระปิ่นเกล้า -พื้นที่ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อเป็นอาคารเพื่อจัดแสดงงานศิลปะโดยเฉพาะ

ตารางที่ 2.3
กรณีศึกษาหอศิลป์จามจุรี

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

2. หอศิลป์จามจุรี

-ตั้งอยู่ริมถนนพญาไท ภายในเขตพื้นที่ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

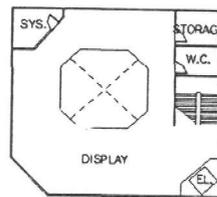
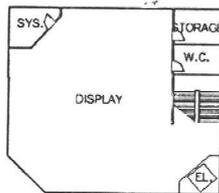
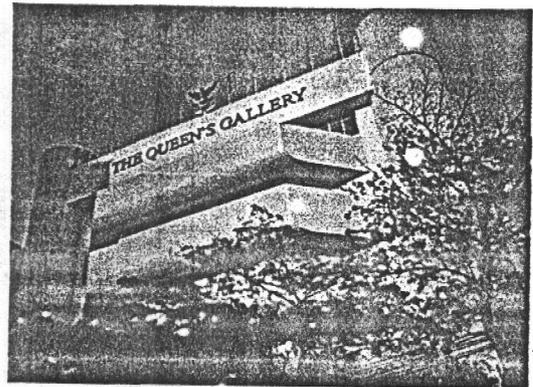
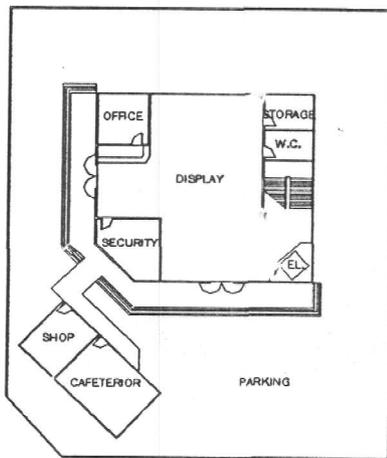
หน้าที่ และกิจกรรม	ลักษณะทางสถาปัตยกรรม	ข้อปัญหาที่เกิดขึ้น
-จัดแสดงงานศิลปะร่วมสมัย -จัดแสดงงานศิลปะหมุนเวียน -ค่าเข้าชมฟรี -หักรายได้จากการขายภาพเข้าหอศิลป์ร้อยละ 20	-มีรูปแบบอาคารลักษณะร่วมสมัย -มีพื้นที่จัดแสดงงาน 2 ชั้น (ชั้นที่ 3 เป็น ศูนย์การทดลองทางวิชาการแห่งจุฬา) -มีพื้นที่โดยรอบจอดรถได้ประมาณ 40-47 คัน -พื้นที่จัดแสดงทั้งหมด 462 ตรม. ชั้นล่าง พื้นที่จัดแสดง 198 ตรม. ชั้น 2 คือ พื้นที่จัดแสดง 264 ตรม. -เดิมเป็นศูนย์การทดลองทางวิชาการ	-ไม่มีภัณฑารักษ์ในการให้ความรู้ความเข้าใจ -พื้นที่จัดแสดงได้ไม่เต็มที่เนื่องจากเป็นแบบหมุนเวียน จึงขึ้นอยู่กับความต้องการจัดงานของศิลปิน (การจัดแสดงครั้งละประมาณ15วัน) -พื้นที่ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อเป็นอาคารเพื่อจัดแสดงงานศิลปะโดยเฉพาะ

ตารางที่ 2.4

กรณีศึกษาหอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

3. หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
-ตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนินกลาง แยกสะพานผ่านฟ้า

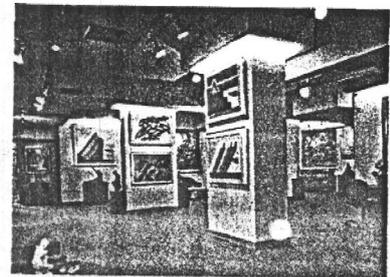
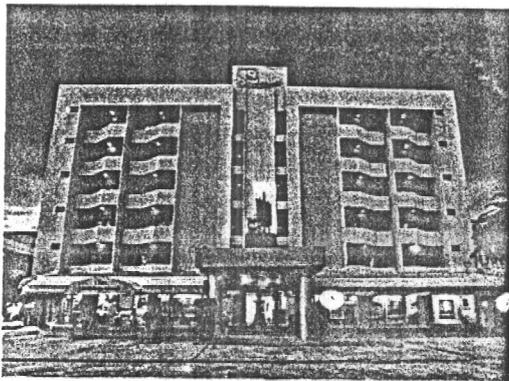
หน้าที่ และกิจกรรม	ลักษณะทางสถาปัตยกรรม	ข้อปัญหาที่เกิดขึ้น
-จัดแสดงงานศิลปะร่วมสมัย -จัดแสดงงานศิลปะหมุนเวียน -เก็บค่าเข้าชม 20 บ. สำหรับบุคคลธรรมดา -นักเรียน นักศึกษาฟรี -หักรายได้จากการขายภาพเข้าหอศิลป์ -มีร้านค้าแฟ และร้านขายของของหอศิลป์เอง	-มีรูปแบบอาคารเป็นร่วมสมัยคอนกรีตเสริมเหล็ก -มีพื้นที่จัดแสดงงาน 4 ชั้น(ชั้นที่ 5 เป็นส่วนบริหาร ของธนาคาร) -มีพื้นที่โดยรอบจอดรถได้ 20-22 คัน -พื้นที่จัดแสดง 488 ตรม. ชั้นล่าง และ ชั้น 4 พื้นที่จัดแสดง 144 ตรม. -ชั้นที่มีพื้นที่โดงเปิดโล่ง คือ ในส่วน ชั้น 2-3 พื้นที่ 100 ตรม. -เดิมเป็นอาคารของธนาคารแห่งประเทศไทย	-พื้นที่จัดแสดงได้ไม่เต็มที่เนื่องจากเป็นแบบหมุนเวียน จึงขึ้นอยู่กับความต้องการจัดงานของศิลปิน -พื้นที่ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อเป็นอาคารเพื่อจัดแสดงงานศิลปะโดยเฉพาะ

ตารางที่ 2.5
กรณีศึกษาหอศิลป์สมบัติเพิ่มพูน

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

4. หอศิลป์สมบัติเพิ่มพูน

-ตั้งอยู่ริมถนนสุขุมวิท ซอย 1 (ซอยรื่นฤดี)

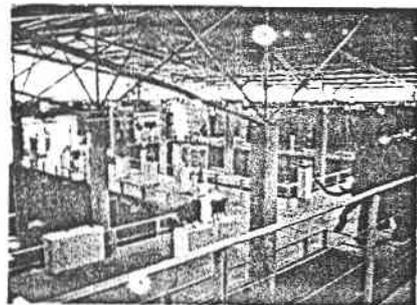
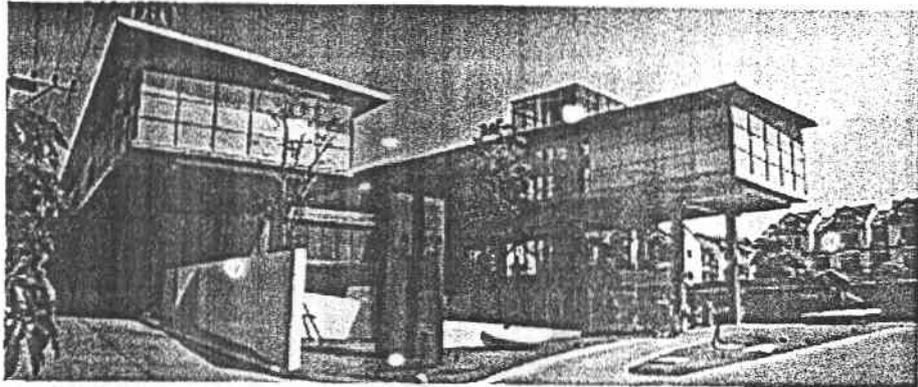
หน้าที่ และกิจกรรม	ลักษณะทางสถาปัตยกรรม	ข้อปัญหาที่เกิดขึ้น
-จัดแสดงงานศิลปะและประติมากรรมร่วมสมัย -จัดแสดงงานศิลปะถาวร -ค่าเข้าชมฟรี -รายได้มาจากการขายภาพเข้าหอศิลป์ -มีภัณฑารักษ์ในการให้ความรู้ความเข้าใจ	-มีรูปแบบอาคารเป็นอาคาร คสล. -มีพื้นที่จัดแสดงงาน 5 ชั้น -มีพื้นที่โดยรอบจอดรถได้ 40 คัน -พื้นที่จัดแสดงทั้งหมด 3,000 ตรม.	-พื้นที่ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อเป็นอาคารเพื่อจัดแสดงงานศิลปะ โดยเฉพาะเนื่องจากเป็นการปรับปรุงอาคารเดิม มาเป็นหอศิลป์เพื่อการพาณิชย์

ตารางที่ 2.6
กรณีศึกษาหอศิลป์ศูนย์ประติมากรรมกรุงเทพฯ

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

5. หอศิลป์ศูนย์ประติมากรรมกรุงเทพฯ

-ตั้งอยู่ในซอยถนนนวลจันทร์

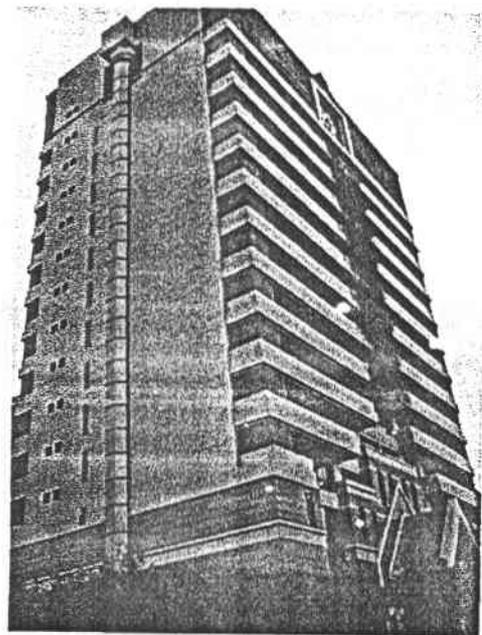
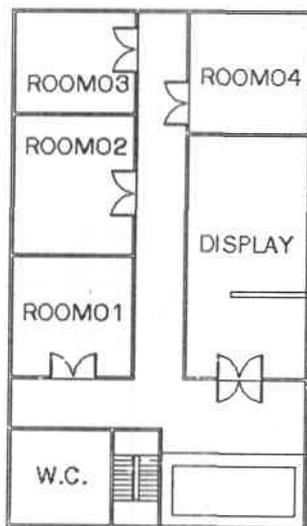

หน้าที่ และกิจกรรม	ลักษณะทางสถาปัตยกรรม	ข้อปัญหาที่เกิดขึ้น
-จัดแสดงงานประติมากรรมร่วมสมัย -จัดแสดงงานประติมากรรมหมุนเวียนและถาวร -เป็นสถานที่เก็บ(พัก) งานประติมากรรมก่อนที่จะนำไปจัดแสดงหมุนเวียน -เป็นสำนักงานให้เช่า และเป็นที่เก็บของในการให้เช่าจัดงานกิจกรรมการแสดงผล -มีภัณฑารักษ์ในการให้ความรู้ความเข้าใจ	-มีรูปแบบอาคารเป็นร่วมสมัย -มีพื้นที่จัดแสดงงาน 1 ห้องและมีห้องซ่อมบำรุง -มีพื้นที่โดยรอบจอดรถได้ประมาณ 20-22 คัน -มีการจัดแสดงทั้งภายใน และภายนอกอาคาร ให้กลมกลืนกับการจัดผังอาคาร -เดิมความต้องการในการก่อสร้างอาคารเพื่อเป็นส่วนบริหาร ให้เช่าและเป็นที่ยกของในการให้เช่าจัดงานกิจกรรมการแสดงผล	-สถานที่ตั้งค่อนข้างห่างไกลจากสถานศึกษาหาความรู้ และชุมชน จึงไม่เป็นที่นิยมเท่าใดนัก -รูปแบบพื้นที่จัดแสดงเป็นในเชิงของการเก็บรวบรวมมากกว่าจัดแสดงเนื่องจากความต้องการเดิมเป็นแค่การเก็บชั่วคราว -การเข้าชมต้องทำการติดต่อเพื่อขอเข้าชมเป็นหมู่คณะ

ตารางที่ 2.7
กรณีศึกษาหอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

6. หอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- ตั้งอยู่มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กัลยวัณน้ำไท

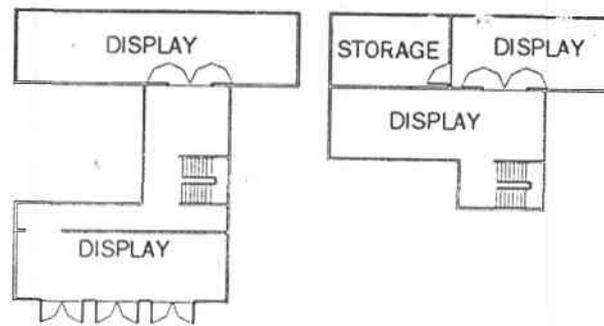
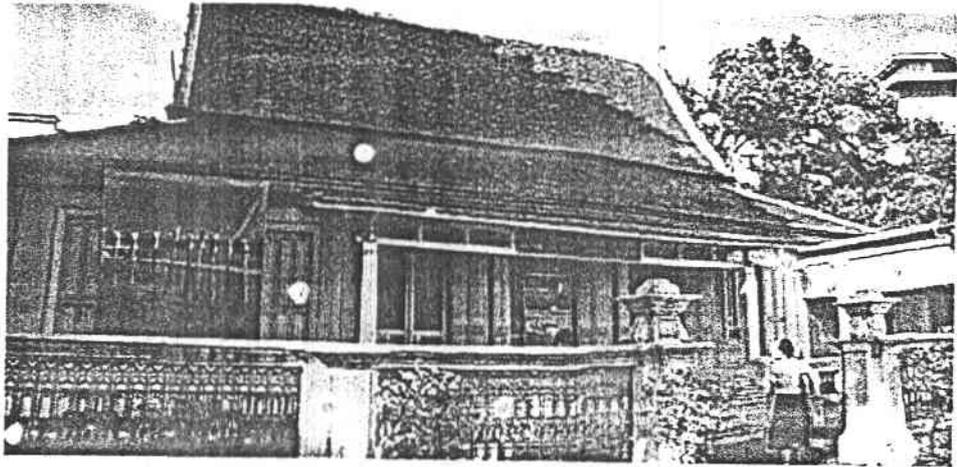
หน้าที่ และกิจกรรม	ลักษณะทางสถาปัตยกรรม	ข้อปัญหาที่เกิดขึ้น
- จัดแสดงงานศิลปะร่วมสมัย - จัดแสดงงานศิลปะหมุนเวียน - ค่าเข้าชมฟรี	- มีรูปแบบอาคารเป็นร่วมสมัย - เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก - มีพื้นที่จัดแสดงงาน 1 ห้องจัดแสดง - มีพื้นที่จอดรถโดยรอบ และมีอาคารจอดรถ - พื้นที่จัดแสดงทั้งหมด 50 ตรม. - เดิมเป็นห้องเรียน	- ไม่มีภัณฑารักษ์ในการให้ความรู้ความเข้าใจ - พื้นที่จัดแสดงได้ไม่เต็มที่เนื่องจากเป็นแบบหมุนเวียน จึงขึ้นอยู่กับความต้องการจัดงานของศิลปิน - พื้นที่ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อเป็นอาคารเพื่อจัดแสดงงานศิลปะโดยเฉพาะ - พื้นที่มีขนาดเล็กมาก สามารถจัดแสดงงานได้เฉพาะชั้น

ตารางที่ 2.8
กรณีศึกษาหอศิลป์กลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

7. หอศิลป์กลางมหาวิทยาลัยศิลปากร

-ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากร

หน้าที่ และกิจกรรม	ลักษณะทางสถาปัตยกรรม	ข้อปัญหาที่เกิดขึ้น
-จัดแสดงงานศิลปะร่วมสมัย -จัดแสดงงานศิลปะหมุนเวียน -ค่าเข้าชมฟรี -หักรายได้จากการขายภาพเข้าหอศิลป์	-มีรูปแบบอาคารสถาปัตยกรรมไทยโบราณ -มีพื้นที่จัดแสดงงาน 2 ชั้น -มีพื้นที่ภายนอกมหาวิทยาลัยจอดรถได้เพียง 20 คัน -พื้นที่จัดแสดงทั้งหมด 117 ตรม. - ชั้นล่าง พื้นที่จัดแสดง 69 ตรม. - ชั้น 2 พื้นที่จัดแสดง 48 ตรม.	-พื้นที่จัดแสดงได้ไม่เต็มที่เนื่องจากเป็นแบบหมุนเวียน จึงขึ้นอยู่กับความต้องการจัดงานของศิลปิน -สถานที่จอดรถไม่เพียงพอเนื่องจากที่จอดรถภายในเป็นที่ของบุคลากร

ตารางที่ 2.9

กรณีศึกษาหอศิลป์คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

8. หอศิลป์คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

-ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากร

หน้าที่ และกิจกรรม	ลักษณะทางสถาปัตยกรรม	ข้อปัญหาที่เกิดขึ้น
-จัดแสดงงานศิลปะร่วมสมัย -จัดแสดงงานศิลปะหมุนเวียน -ค่าเข้าชมฟรี -หักรายได้จากการขายภาพเข้าหอศิลป์	-มีรูปแบบห้องจัดแสดงสมัยใหม่อยู่ร่วมกับสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ -มีพื้นที่จัดแสดงงาน 1 ห้อง -มีพื้นที่ภายนอกมหาวิทยาลัยจอดรถได้เพียง 20 คัน -พื้นที่จัดแสดงทั้งหมด 60 ตรม.	-พื้นที่จัดแสดงได้ไม่เต็มที่เนื่องจากเป็นแบบหมุนเวียน จึงขึ้นอยู่กับความต้องการจัดงานของศิลปิน -สถานที่จอดรถไม่เพียงพอเนื่องจากที่จอดรถภายในเป็นที่ของบุคลากร

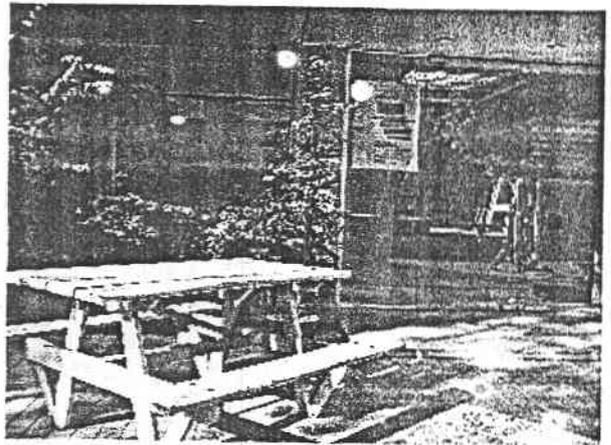
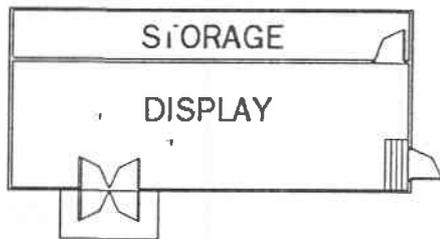
ตารางที่ 2.10

กรณีศึกษาหอศิลป์คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

9. หอศิลป์คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร

-ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากร

หน้าที่ และกิจกรรม	ลักษณะทางสถาปัตยกรรม	ข้อปัญหาที่เกิดขึ้น
-จัดแสดงงานศิลปะร่วมสมัย -จัดแสดงงานศิลปะหมุนเวียน -ค่าเข้าชมฟรี -หักรายได้จากการขายภาพเข้าหอศิลป์	-มีรูปแบบห้องจัดแสดงสมัยใหม่อยู่ร่วมกับอาคาร คอนกรีตเสริมเหล็ก -มีพื้นที่จัดแสดงงาน 1 ห้อง -มีพื้นที่ภายนอกมหาวิทยาลัยจอดรถได้เพียง 20 คัน -พื้นที่จัดแสดงทั้งหมด 48 ตรม.	-พื้นที่จัดแสดงได้ไม่เต็มที่เนื่องจากเป็นแบบหมุนเวียน จึงขึ้นอยู่กับความต้องการจัดงานของศิลปิน -สถานที่จอดรถไม่เพียงพอเนื่องจากที่จอดรถภายในเป็นที่ของบุคลากร

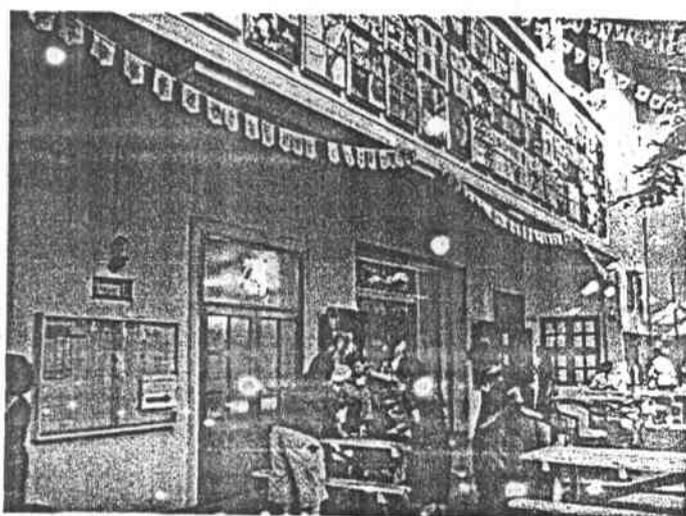
ตารางที่ 2.11

กรณีศึกษาหอศิลป์คณะจิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

10. หอศิลป์คณะจิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร

-ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากร

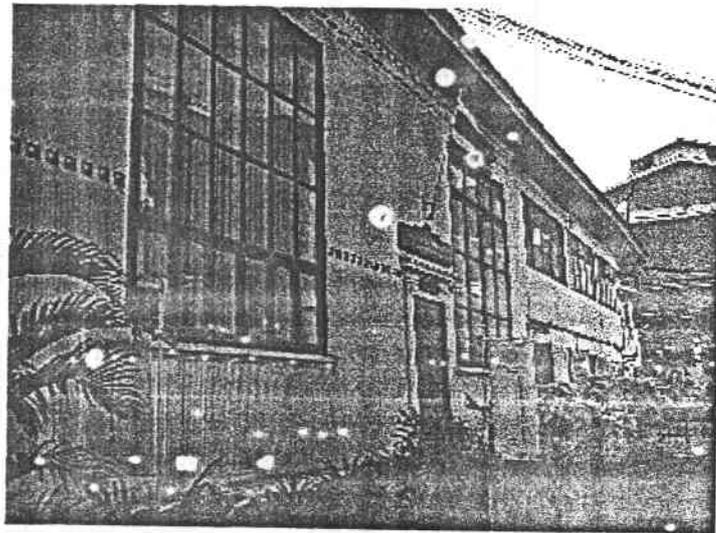
หน้าที่ และกิจกรรม	ลักษณะทางสถาปัตยกรรม	ข้อปัญหาที่เกิดขึ้น
-จัดแสดงงานศิลปะร่วมสมัย -จัดแสดงงานศิลปะหมุนเวียน -ค่าเช่าชมฟรี -หักรายได้จากการขายภาพเข้าหอศิลป์	-มีรูปแบบห้องจัดแสดงสมัยใหม่ อยู่ร่วมกับสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ -มีพื้นที่จัดแสดงงาน 1 ชั้น -มีพื้นที่ภายนอกมหาวิทยาลัยจอดรถได้เพียง 20 คัน	-พื้นที่จัดแสดงได้ไม่เต็มที่เนื่องจากเป็นแบบหมุนเวียน จึงขึ้นอยู่กับความต้องการจัดงานของศิลปิน -สถานที่จอดรถไม่เพียงพอ เนื่องจากที่จอดรถภายในเป็นที่ของบุคลากร

ตารางที่ 2.12

กรณีศึกษาหอศิลป์ประติมากรรมต้นแบบ มหาวิทยาลัยศิลปากร
(พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศิลป พีระศรี อนุสรณ์)

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

11. หอศิลป์ประติมากรรมต้นแบบ มหาวิทยาลัยศิลปากร (พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ศิลป พีระศรี อนุสรณ์)
-ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากร

หน้าที่ และกิจกรรม	ลักษณะทางสถาปัตยกรรม	ข้อปัญหาที่เกิดขึ้น
-จัดแสดงงานประติมากรรมประวัติศาสตร์ และร่วมสมัย -จัดแสดงงานศิลปะถาวร -ค่าเข้าชมฟรี	-มีรูปแบบอาคารสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ -มีพื้นที่จัดแสดงงาน 2 ชั้น -มีพื้นที่ภายนอกมหาวิทยาลัยจอดรถได้เพียง 20 คัน	-สถานที่จอดรถไม่เพียงพอเนื่องจากที่จอดรถภายในเป็นที่จอดรถของบุคลากร

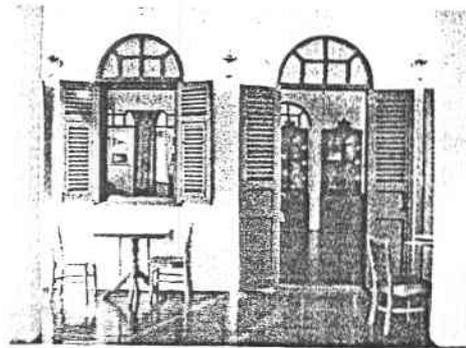
ตารางที่ 2.13

กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์ศิลปะปะโกะจิติดิ

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

12. พิพิธภัณฑ์ศิลปะปะโกะจิติดิ

-ตั้งอยู่ในซอยชั้นเซ็ต(sunset) ถนนข้าวสาร

หน้าที่ และกิจกรรม	ลักษณะทางสถาปัตยกรรม:	ข้อปัญหาที่เกิดขึ้น
-จัดแสดงงานศิลปะร่วมสมัยและประวัติศาสตร์ -จัดแสดงงานศิลปะหมุนเวียน -ค่าเข้าชมฟรี -หักรายได้จากการขายภาพเข้าหอศิลป์ -มีร้านกาแฟ และร้านขายของของหอศิลป์เอง -มีภัณฑารักษ์ในการให้ความรู้ความเข้าใจ	-มีรูปแบบอาคารสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ -มีพื้นที่จัดแสดงงาน 1 ชั้น(อยู่ชั้นที่ 2 อาคารเนื่องจากชั้น 1 เป็นร้านอาหารและ ร้านกาแฟ) -สามารถนำรถไปจอดได้ที่วัด ราคา 50 บาท -เดิมเป็นอาคารบ้านพักอาศัยเก่าเรือนไทยตะวันตกสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	-พื้นที่จัดแสดงได้ไม่เต็มที่เนื่องจากเป็นแบบหมุนเวียน จึงขึ้นอยู่กับความต้องการจัดงานของศิลปิน -พื้นที่ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อเป็นอาคารเพื่อจัดแสดงงานศิลปะโดยเฉพาะ -สถานที่จอดรถไม่ตอบสนองการใช้งานอย่างเต็มที่ -สภาพแวดล้อมเป็นสถานบันเทิง ความงามด้านทัศนียภาพต่ำ

2.3.2 รวมข้อปัญหาที่เกิดขึ้นในการศึกษาตัวอย่างอาคารหอศิลป์ และหอศิลป์ร่วมสมัยในเขต กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาตัวอย่างศึกษาทางด้านหน้าที่ กิจกรรม และองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม สามารถรวมข้อปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดังต่อไปนี้

- 1) ขาดทัศนทวารักษ์ในการให้ความรู้ความเข้าใจ
- 2) ขาดการจัดเรียงการใช้งาน และการแบ่งพื้นที่ใช้งานที่มีความต่อเนื่องกัน
- 3) โดยมากพื้นที่มีขนาดเล็กมาก สามารถจัดแสดงงานได้เฉพาะชั้น
- 4) บางสถานที่มีรูปแบบพื้นที่จัดแสดงได้ไม่เต็มที่เนื่องจากเป็นแบบหมุนเวียน จึงขึ้นอยู่กับความต้องการใช้งานของศิลปิน (ซึ่งความถี่ของการสร้างสรรค์งานแต่ละครั้งของศิลปินมีความไม่แน่นอน) และในบางสถานที่มีเพียงพื้นที่การจัดเก็บ หรือแสดงนิทรรศการชั่วคราวเท่านั้น ทำให้ชั้นงานมีความน่าเบื่อ
- 5) บางสถานที่มีรูปแบบพื้นที่จัดแสดงเป็นในเชิงของการเก็บรวบรวม เนื่องจากความต้องการเดิมเป็นแค่การเก็บชั่วคราว หรือพื้นที่ไม่สามารถตอบสนองการใช้งานได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากเป็นอาคารปรับปรุงจากการใช้งานอาคารรูปแบบอื่น ความต้องการเดิมของการใช้งานพื้นที่เป็นการใช้งานประเภทอื่น
- 6) พื้นที่ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อเป็นอาคารเพื่อจัดแสดงงานศิลปะโดยเฉพาะ
- 7) เส้นทางการสัญจรไม่มีการแบ่งแยก ผสมระหว่างการจัดการ และการเข้าชมงาน เนื่องจากเป็นอาคารปรับปรุงจากการใช้งานอาคารรูปแบบอื่น เส้นทางการสัญจรเป็นรูปแบบของการใช้งานประเภทอื่น
- 8) ขาดพื้นที่ในการสร้างกิจกรรมหรือ ดึงดูดผู้ใช้เข้าสู่อาคาร
- 9) สถานที่จอดรถไม่ตอบสนองการใช้งานอย่างเต็มที่
- 10) สภาพแวดล้อมมีความงามด้านทัศนียภาพต่ำ
- 11) สถานที่จอดรถไม่ตอบสนองการใช้งานอย่างเต็มที่

2.3.3 สรุปหัวข้อเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการศึกษาตัวอย่างอาคารหอศิลป์ และหอศิลป์ร่วมสมัยในเขตกรุงเทพมหานคร

สามารถแยกรายละเอียดในการศึกษาทางด้านหน้าที่ กิจกรรม และองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เพื่อทำการศึกษามาตรฐานในลักษณะด้านต่าง ๆ และแก้ปัญหา จากการศึกษา

ตัวอย่างศึกษาที่ได้มาตรฐาน รวมไปถึงทฤษฎี ข้อกำหนด และเนื้อหาสนับสนุน เพื่อสามารถกำหนดแนวทางการออกแบบ และการบริหารจัดการหอศิลป์เพื่อกระบวนการจัดทำโครงการหอศิลป์ร่วมสมัยกรุงเทพมหานครที่มีศักยภาพสูงฯ ได้ดังต่อไปนี้

1) ทางด้านหน้าที่

- (1) ให้ความรู้โดยจัดแสดงงานศิลป์ด้านประวัติศาสตร์
- (2) ให้ความรู้โดยจัดแสดงงานศิลป์ถาวร
- (3) ให้ความรู้โดยจัดแสดงงานศิลป์ชั่วคราว
- (4) ให้ความรู้โดยเป็นสถานที่เผยแพร่ศิลปะเชิงพาณิชย์
- (5) ให้คำแนะนำ และความรู้แก่ผู้สนใจศิลปะ และนักสะสมศิลปะ
- (6) เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

2) กิจกรรม

- (1) จัดแสดงงานศิลป์ด้านประวัติศาสตร์ จากพื้นที่แสดงงานศิลปะประวัติศาสตร์
- (2) จัดแสดงงานศิลป์ถาวร จากพื้นที่จัดแสดงงานศิลปะถาวร
- (3) จัดแสดงงานศิลป์ชั่วคราว จากพื้นที่จัดแสดงงานศิลปะชั่วคราว
- (4) เป็นสถานที่เผยแพร่ศิลปะเชิงพาณิชย์ ในพื้นที่จัดแสดงของศิลปะเชิงพาณิชย์
- (5) ให้คำแนะนำ และความรู้แก่ผู้สนใจศิลปะ และนักสะสมศิลปะ จากพื้นที่ของส่วนที่ให้คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปะ รวมไปถึงภัณฑารักษ์
- (6) เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จากการจัดพื้นที่ให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

3) ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

- (1) สถานที่ตั้ง การเข้าถึง สถานที่จอดรถ
- (2) รูปแบบอาคาร (รูปแบบหลังคา รูปแบบเปลือกอาคาร)
- (3) การจัดแสงภายในอาคาร
- (4) การจัดแสงภายนอกอาคาร
- (5) การจัดผังพื้นที่โดยรอบอาคาร
- (6) การจัดผังพื้นที่ภายในอาคาร
- (7) ลักษณะพื้นที่จัดแสดงภายใน
- (8) ลักษณะพื้นที่จัดแสดงภายนอก
- (9) การระบายอากาศ
- (10) การจัดระบบเสียง และเก็บเสียง

2.4 การศึกษาลักษณะด้านต่าง ๆ ของตัวอย่างศึกษาในต่างประเทศ

2.4.1 รายละเอียดตัวอย่างศึกษา

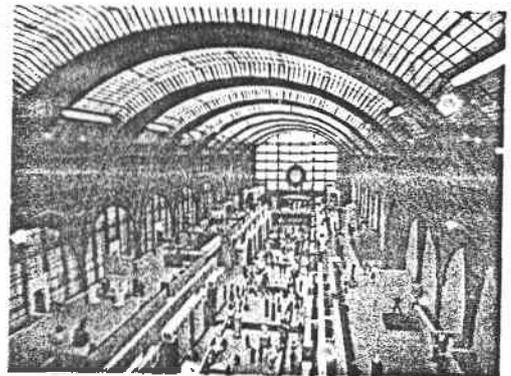
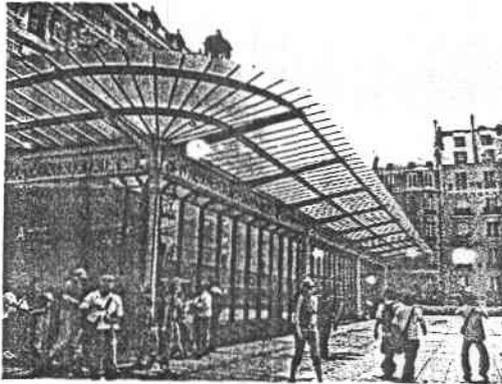
ตารางที่ 2.14

กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์ด็อกแซ (Musée d'Orsay)

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

1. พิพิธภัณฑ์ด็อกแซ (Musée d'Orsay)

- สถาปนิก เอซีที อาคิเท็ค กรุป (ACT architect group)
- ตั้งอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสใจกลางกรุงปารีส

(แผนผังอาคาร คู่มือรายละเอียดได้ในภาคผนวก ค ผังอาคารตัวอย่างศึกษาต่างประเทศ น. 287)

ลักษณะการใช้งาน	มีพื้นที่การจัดแสดงแบบถาวรของศิลปะระดับโลก ประกอบด้วยส่วนบริการผู้ใช้งานในชั้น 1 ซึ่งเป็นทางเข้าอาคาร และชั้น 5 ประกอบด้วยพื้นที่ใช้งานดังนี้ -ส่วนนิทรรศการ และส่วนพิพิธภัณฑ์ -ห้องเก็บผลงาน -โถงนิทรรศการ -พื้นที่เตรียมงานนิทรรศการ -ศูนย์รวมหนังสือศิลปะ และ ร้านอาหาร -โถงต้อนรับ ลานเอนกประสงค์ และลานกิจกรรม
ลักษณะองค์กร	เป็นองค์กรที่อยู่ในการสนับสนุนของรัฐบาลฝรั่งเศส ในแนวทางการพัฒนาพื้นที่ในเขตเมืองของประเทศฝรั่งเศส
ลักษณะอาคาร	อาคารเป็นรูปแบบของอาคารปรับปรุงสถานีรถไฟเก่า โดยยังคงรูปแบบลักษณะแบบเดิม ๆ ไว้

ตารางที่ 2.14 (ต่อ)

ลักษณะที่เหมาะสมของโครงการ (ต่อ)	-การจัดแสดงจะเน้นในส่วนของการนำเสนอแสงธรรมชาติเข้ามาใช้ ผสมกับแสงประดิษฐ์ในหลากหลายรูปแบบ -เนื่องจากเป็นอาคารรูปแบบของอาคารปรับปรุงสถานีรถไฟเก่าขนาดใหญ่ ก่อให้เกิดโดง และนำแสงธรรมชาติเข้าสู่ตัวอาคาร พร้อมทั้งยังสามารถจัดพื้นที่การใช้งานให้แสงธรรมชาติเข้าถึงได้อย่างดี

ตารางที่ 2.15

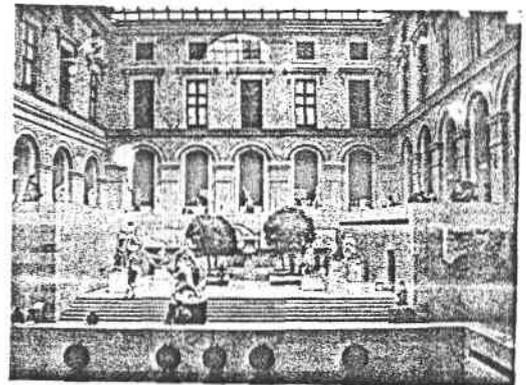
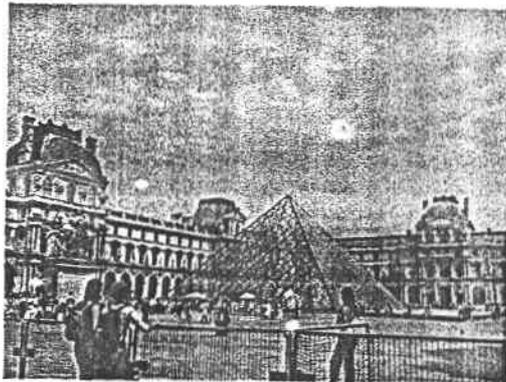
กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์ลูฟ (Musée du Louvre)

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

2. พิพิธภัณฑ์ลูฟ (Musée du Louvre)

-สถาปนิก ไอ เอ็ม เปย์ (I.M. Pei architect)

-มีขนาดพื้นที่ประมาณ 22,200 ตรม. ตั้งอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสใจกลางกรุงปารีส

(แผนผังอาคาร ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ค ผังอาคารตัวอย่างศึกษาต่างประเทศ น. 287)

ลักษณะการใช้งาน	-มีพื้นที่การจัดแสดงแบบถาวรของศิลปะระดับโลก ประกอบด้วยส่วนบริการผู้ใช้งานกระจายตามส่วนจัดแสดงต่าง ๆ ของอาคารเนื่องจากเป็นอาคารขนาดใหญ่ และส่วนบริการหลักอยู่ในชั้นใต้ดินของอาคารเชื่อมกับโดงกลางที่ต่อเนื่องกับส่วนห้างสรรพสินค้า ประกอบด้วยพื้นที่ใช้งานดังนี้ -ส่วนนิทรรศการ และส่วนพิพิธภัณฑ์ -โรงหนัง และลานแสดงกลางแจ้ง -ส่วนสนับสนุนการศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรม และห้องสมุด

ตารางที่ 2.15 (ต่อ)

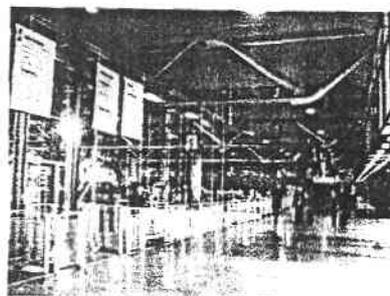
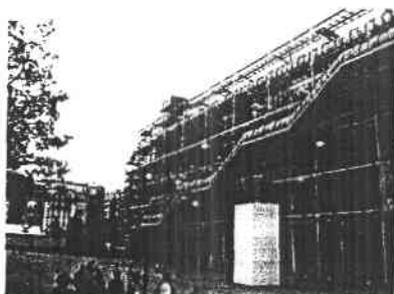
ลักษณะการใช้งาน(ต่อ)	-ห้องเก็บผลงาน -โถงนิทรรศการ -ห้องประชุมบรรยาย -พื้นที่เตรียมงานนิทรรศการ -ศูนย์รวมร้านค้าทางศิลปะ และ ร้านอาหาร -ศาลาทักผ่อน โถงต้อนรับ ลานเอนกประสงค์ และลานกิจกรรม
ลักษณะองค์กร	เป็นองค์กรที่อยู่ในการสนับสนุนของรัฐบาลฝรั่งเศส ในแนวทางการพัฒนาพื้นที่ในเขตเมืองของประเทศฝรั่งเศส
ลักษณะอาคาร	อาคารเป็นรูปแบบของอาคารปรับปรุงพระราชวังเก่า 2 กลุ่มอาคาร ที่เชื่อมกันโดยชั้นใต้ดิน โดยยังคงรูปแบบลักษณะแบบเดิมไว้
ลักษณะที่เหมาะสมของโครงการ	-การจัดแบ่งส่วนการใช้งานของพื้นที่การจัดแสดงที่ง่ายต่อการใช้งาน และเข้าใจ คือส่วนกลางที่เป็นรูปแบบของทิวทิศด้านบน เป็นส่วนโถงที่กระจายเข้าสู่การจัดแสดงงานในพื้นที่สามส่วนของเนื้อหาในลามฝั่งของอาคาร และแยกส่วนบริการผู้ใช้งานเป็นชั้นใต้ดิน เชื่อมเข้าสู่ทางออกอาคารอีกหลังที่เป็นห้างสรรพสินค้าของโครงการ

ตารางที่ 2.16

กรณีศึกษาศูนย์ศิลปะจอร์จ ปอมปิดู (Centre National d'Art et de Culture Georges Pompidou)

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

3. ศูนย์ศิลปะจอร์จ ปอมปิดู (Centre National d'Art et de Culture Georges Pompidou)
-สถาปนิก เรนโซ เปียโน และริชาร์ด โรเจอร์ (Renzo Piano and Richard Rogers architect)
-ตั้งอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสใจกลางกรุงปารีส

(แผนผังอาคาร ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ค ผังอาคารตัวอย่างศึกษาต่างประเทศ น. 287)

ตารางที่ 2.16 (ต่อ)

ลักษณะการใช้งาน	มีพื้นที่การจัดแสดงในแบบชั่วคราว และแบบถาวร อีกทั้งยังมีในส่วนของ การจัดพื้นที่ในการเรียนรู้ และส่งเสริมความรู้ทางศิลปะ ประกอบด้วย ส่วน บริการผู้ใช้งานหลักอยู่ในชั้นที่ 1 และ 2 ของอาคาร เชื่อมกับโถงกลางที่ กระจายเข้าสู่ส่วนจัดแสดง และร้านอาหารในชั้นที่ 6 ประกอบด้วยพื้นที่ใช้ งานดังนี้ -ส่วนนิทรรศการ และส่วนพิพิธภัณฑ์ -โรงหนัง และลานแสดงกลางแจ้ง -สวนสนับสนุนการศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรม และห้องสมุด -ห้องเก็บผลงาน -โถงนิทรรศการ -ห้องประชุมบรรยาย -พื้นที่เตรียมงานนิทรรศการ -ศูนย์รวมร้านค้าทางศิลปะ และ ร้านอาหาร -ลานเอนกประสงค์ และลานกิจกรรม
ลักษณะองค์กร	เป็นองค์กรที่อยู่ใน การสนับสนุนของรัฐบาลฝรั่งเศส ในแนวทางการพัฒนา พื้นที่ในเขตเมืองของประเทศฝรั่งเศส
ลักษณะอาคาร	อาคารมีรูปแบบของการแสดงโครงสร้างอาคาร งานระบบของอาคาร และ ระบบทางสัญจรซึ่งอยู่ทางด้านหน้าอาคารในลักษณะบันไดเลื่อน และลิฟต์ เพื่อความสะดวกในการใช้ทางสัญจรของผู้ใช้ เมื่ออาคารมีลักษณะแนวตั้ง
ลักษณะที่เหมาะสมของโครงการ	-บริเวณด้านหน้าก่อนเข้าอาคารมีลักษณะเป็นพื้นที่โล่ง สามารถจัดกิจกรรม และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ -ทางสัญจรของผู้ใช้อยู่ด้านหน้าของอาคารเท่านั้น แยกกับส่วนบริการซึ่ง อยู่ด้านหลังอาคารอย่างเห็นได้ชัด -ด้านบนของอาคารมีการจัดพื้นที่โล่งเพื่อแสดงงานศิลปะกลางแจ้ง และ พักผ่อนหย่อนใจ -โถงภายในอาคารเป็นส่วนที่แจกเข้าสู่การใช้งานในส่วนต่าง ๆ ของอาคาร ทั้งในส่วนบริการ และนิทรรศการ

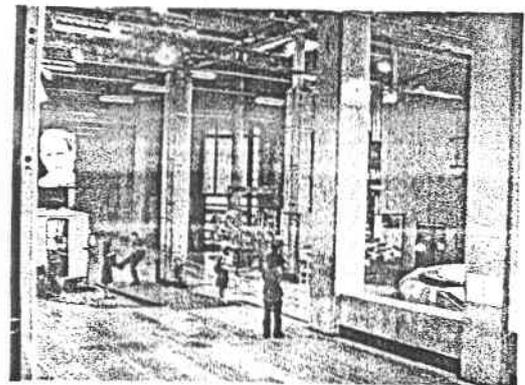
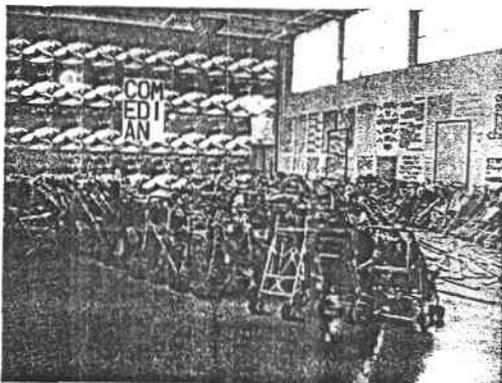
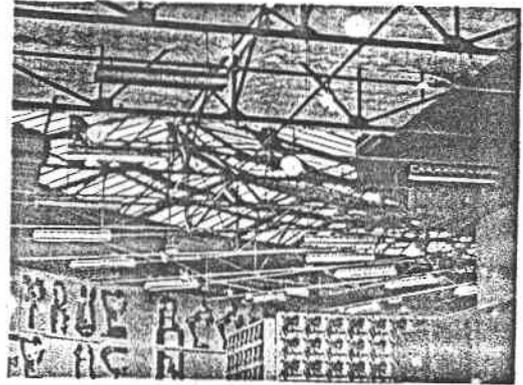
ตารางที่ 2.17

กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์ ปารีส-โตเกียว (Musée Palais de Tokyo)

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

4. พิพิธภัณฑ์ ปารีส-โตเกียว (Musée Palais de Tokyo)

- สถาปนิก ไอเอ็ม เปย์ (I.M. Pei architect)
- ตั้งอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสใจกลางกรุงปารีส

(แผนผังอาคาร ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ค ผังอาคารตัวอย่างศึกษาต่างประเทศ น. 287)

ลักษณะการใช้งาน

มีพื้นที่การจัดแสดงในรูปแบบชั่วคราวประกอบด้วยการใช้งานได้แก่

- พื้นที่จัดแสดง
- ร้านอาหาร
- ร้านหนังสือ
- ร้านขายของที่ระลึก

ตารางที่ 2.17 (ต่อ)

ลักษณะองค์กร	-เป็นองค์กรเอกชน เริ่มต้นจากคนเพียง 5 คน -จัดผลงานในแบบศิลปะร่วมสมัย -เงินทุนมาจากการรวมเงินทุน ค่าบัตร องค์กรสนับสนุน และรายได้จากการเช่าพื้นที่ -องค์กรประกอบไปด้วย - ผู้อำนวยการ 2 คน - หัวหน้า 2 คน - ผู้ช่วยผู้จัดการ 2 คน - ภัณฑารักษ์ 1 คน -เปิดทำการระยะเวลา 12 ชั่วโมง -งานที่จัดแสดงมาจากทั่วโลก จากการดูงาน -การจัดแสดงงานมีทั้งภาพ ผนัง และศิลปะสื่อผสม (installation art) -ใน 1 ปีจะมีการจัดแสดง 20 งาน และการจัดเตรียมงาน 3-4 เดือนต่อชิ้น -มีการจัดผังการแสดงผลทุกๆ 6 เดือน หรือ 1 ปี -ไม่มีพื้นที่ในการจัดเก็บ
ลักษณะอาคาร	-อาคารเกิดจากการปรับปรุงอาคารราชการเดิม ภายในตกแต่งแบบ สมัยใหม่ ออกแบบโดย ไอเอ็ม เปย์ (I.M. Pei) มีแนวทางในการคงรูปแบบอาคารแบบเดิมโดยการนำพื้น หลังคา และผนังออก เปลี่ยนแปลงแค่การใช้พื้นที่ว่าง และพื้นที่เปิดรับแสง ให้แสง และพื้นที่ง่ายต่อการจัดการ
ลักษณะที่เหมาะสมของโครงการ	-มีความน่าสนใจในพื้นที่จัดแสดง โดยการเปิดพื้นที่โล่งว่างเปล่าให้ศิลปินเข้ามาสร้างสรรค์งาน โดยไม่ได้คำนึงถึงลักษณะหน้าตาของอาคารมากนัก แต่จะเน้นพื้นที่โล่งที่ใหญ่ ที่สามารถนำแสงเข้ามาในการจัดแสดงได้ -มีเส้นทางเดิน 1 เส้นทาง กระจาย และเชื่อมเข้าสู่การจัดแสดงในส่วนต่าง ๆ

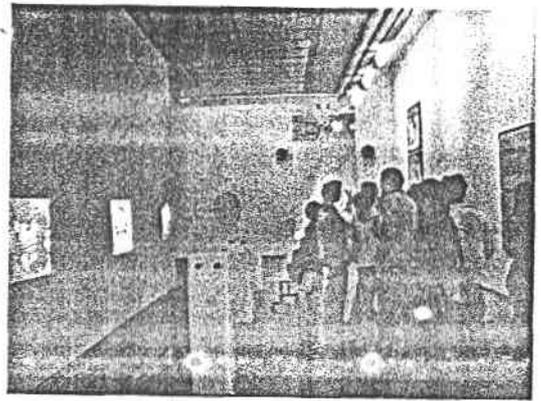
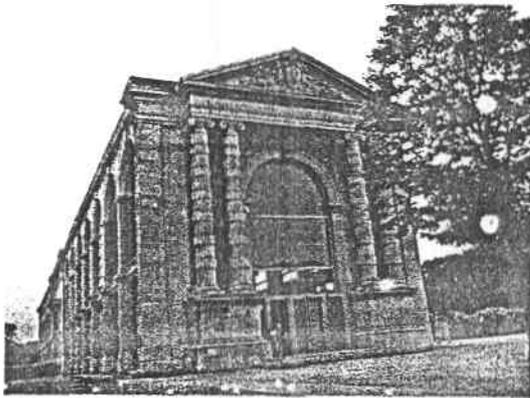
ตารางที่ 2.18

กรณีศึกษาเซอ เดอ ปาอง แกลเลอรี (Galerie du Jeu de Paume)

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

5. เซอ เดอ ปาอง แกลเลอรี (Galerie du Jeu de Paume)

-ตั้งอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสใจกลางกรุงปารีส

((แผนผังอาคาร ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ค แผนผังอาคารตัวอย่างศึกษาต่างประเทศ น. 287))

ลักษณะการใช้งาน	-งานที่จัดแสดงมาจากทั่วโลก จากการดูงาน -มีการจัดสัมมนาทางศิลปะทุกเดือน -มีการจัดตารางฉายภาพยนตร์ -การจัดแสดงทำการเปลี่ยนแปลงทุก 3-4 เดือน และวางแผนงานล่วงหน้า 2 อาทิตย์ -มีห้องจัดแสดงทั้งหมด 24 ห้อง -สามารถขายชิ้นงานสู่สาธารณะชน
ลักษณะองค์กร	-เป็นองค์กรที่อยู่ในความควบคุมของเทศบาลปารีส ซึ่งมีทั้งหมด 14 แห่ง -จัดแสดงงานในแบบศิลปะร่วมสมัย และกำลังทำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่การเป็นศูนย์กลางทางการสื่อสารศิลปะ
ลักษณะอาคาร	-อาคารเกิดจากการปรับปรุงอาคารราชการเดิม ภายในตกแต่งแบบโมเดิร์น
ลักษณะที่เหมาะสมของโครงการ	-การแบ่งแยกพื้นที่จัดแสดงซึ่งเส้นทางสัญจรจะเป็นทิศทางเดียว โดยวนจากด้านบนของการจัดแสดงสู่ชั้นใต้ดิน เพื่อต่อความเนื่องกับห้องฉายหนัง และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งอยู่ชั้นใต้ดิน

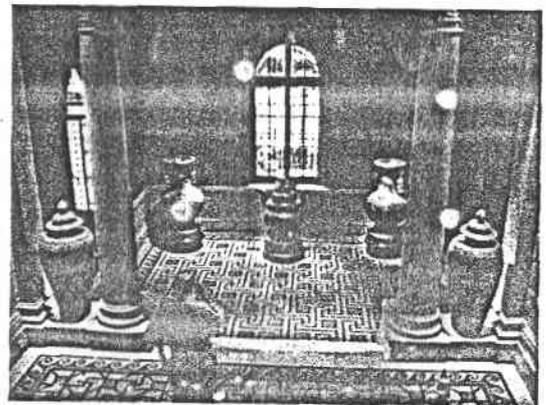
ตารางที่ 2.19

กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์เคอนูชิ (Musée Cernuschi, Asian Arts Museum of the city of Paris)

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

6. พิพิธภัณฑ์เคอนูชิ (Musée Cernuschi, Asian Arts Museum of the city of Paris)

-ตั้งอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสใจกลางกรุงปารีส

(แผนผังอาคาร ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ค แผนผังอาคารตัวอย่างศึกษาต่างประเทศ น. 287)

ลักษณะการใช้งาน	-การจัดแสดงมีนิทรรศการชั่วคราว และนิทรรศการถาวร มีการแลกเปลี่ยนผลงานกับ แกลเลอรีอื่น และมีค่าใช้จ่ายในการประกันการขนส่ง -ใน 1 ปีมีการผลัดเปลี่ยนนิทรรศการชั่วคราว 2 ครั้ง -งานที่ต่อการเก็บรักษาเป็นอย่างดี จะทำการจัดแสดงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น ครั้งละ 2-3 เดือน -ห้องเก็บงานอยู่ชั้นใต้ดิน เพื่อควบคุมอุณหภูมิ และความชื้นได้ ขึ้นอยู่กับวัสดุเช่น เซรามิค สักรัด และภาพวาด -การจัดแสดงแต่ละส่วนจะต้องรักษาตรวจวัดระดับแสง อุณหภูมิ และดูจากชนิดของวัสดุ
ลักษณะองค์กร	-เป็นองค์กรที่อยู่ในความควบคุมของเทศบาลปารีส ซึ่งมีทั้งหมด 14 แห่ง -พนักงานในการบริหารประกอบด้วย 10 กว่าคน ถ้าไม่นับยามรักษาความปลอดภัยประกอบด้วย - แผนกประชาสัมพันธ์การจัดการเยี่ยมชม - แผนกเลขานุการ - แผนกเก็บรักษา

ตารางที่ 2.19 (ต่อ)

ลักษณะองค์กร(ต่อ)	แผนกติดตั้ง แผนกภัณฑารักษ์ มีจำนวน 3 คน คือฝ่ายศิลปะญี่ปุ่น จิตรกรรมจีน และเซรามิค ไม่มีการซ่อมบำรุงเนื่องจากส่วนกลางมีการซ่อมบำรุงส่งมา
ลักษณะอาคาร	-อาคารเกิดจากการปรับปรุงอาคารบ้านพักอาศัยตั้งแต่ ศตวรรษ ที่ 14 โดยสถาปนิกไอเอ็ม เปย์ (I.M. Pei) จากการประกวดแบบ -การตกแต่งภายในเป็นการคงสภาพความเป็นอยู่เดิม ๆ ของเจ้าของไว้ และตกแต่งแบบโมเดิร์น
ลักษณะที่เหมาะสมของโครงการ	-การแบ่งแยกพื้นที่จัดแสดงซึ่งเส้นทางสัญจรจะเป็นทิศทางเดียววนจากด้านบนของการจัดแสดงสู่ด้านใต้ดิน เพื่อต่อเนื่องกับส่วนของห้องฉายหนังและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งอยู่ชั้นใต้ดิน

ตารางที่ 2.20

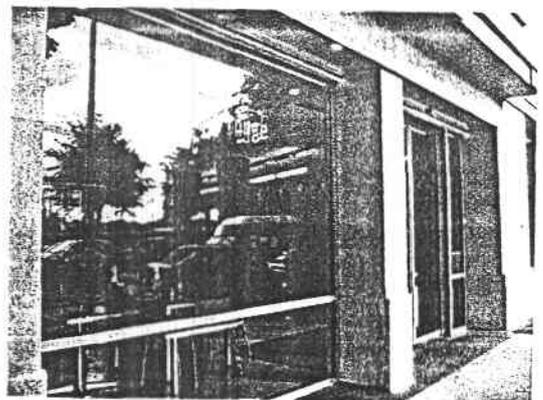
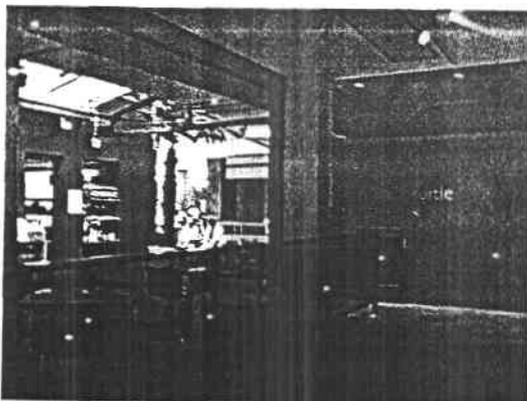
กรณีศึกษา ลา มาซง ครูซ แกลเลอรี (La Maison Rouge)

รายชื่อตัวอย่างศึกษา และรายละเอียดโครงการ

7. ลา มาซง ครูซ แกลเลอรี (La Maison Rouge)

-ตั้งอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสใจกลางกรุงปารีส

-บริษัทสถาปนิกเอเรป (AREP)

(แผนผังอาคาร ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ค ผังอาคารตัวอย่างศึกษาต่างประเทศ น. 287)

ลักษณะการใช้งาน	-การจัดแสดงมีทั้ง นิทรรศการชั่วคราว(เช่าพื้นที่) และนิทรรศการถาวร จึงไม่จำเป็นต้องมีพื้นที่จัดเก็บงาน -ใน 1 ปีมีการผลัดเปลี่ยนนิทรรศการชั่วคราว 3 เดือน